ALB 1248
Nr. 1-10

ATEITIS

1952 M. SAUSIS NR. 1

TURINYS

Stasys Barzdukas — Tarp didelių siekimų ir mažų pareigų 1
Broliams Lietuvoje — Vyskupo V. Padolskio ir prof. Z. Ivinskio kalbcs, pasakytos per Vatikano radiją 3
Stasius Būdavas — Rapoliukas Gelžinis 4
Vytautas Žvirzdys — Socializmo saulėleidis 7
Ada Karvelytė — Pravažiuojant (eil.) 9
Kun. V. Bagdanavičius, MIC — Pasauliečio vaidmuo bažnyčioje 10
Paer Lagerkvist — Eilėraščiai 11
A. Mažiulis — Senosios lietuvių šventės 12

ATEITIES SPINDULIAI

Kun. V. Balčiūnas — Dievo kvailys 14
Š. M. — Tu ir aš (eil.) 14
Bern. Brazdžionis — Kalnų taku (eil.) 15
Vėtra — Paslaptis (eil.) 16
Konradas Juška — Buitis (eil.) 16
Draugystė (aforizmai) 16

GIMTOJI KALBA

L. Dambriūnas — Svetimų būdvardžių vartojimas mūsų kalbcje 17

SPORTAS

Arvydas Barzdukas — Nurmį prisiminus 18

KREIVOS ŠYPSENOS 19

DARBAI IR ŽMONĖS

J. Baužys — J. Aisčio "Sesuo Buitis" 20
Irena Banaitytė — Brooklyno Maironio vardo šeštadieninė mokykla 21

PLAČIAME PASAULYJE 23

Viršelio 1 psl. — Tylus žiemos rytas, — foto K. Daugėlos. Viršelis, vinjetės ir 4 ir 6 psl. iliustracijos — dail. P. Lapės.

1952 METAI SAUSIS-JANUARY NR. 1

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS
VYR. REDAKTORIUS — Paulius Jurkus
REDAKCINIS KOLEKTYVAS: D. Aleksandravičiūtė, J. Baužinskas, G. Macelytė, A. Mažiulis

Redakcijos ir administracijos adresas :
"Ateitis", 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y., U.S.A.
PRENUMERATA metams: $4.00 pagal U. S. dol. kursą
Garbės prenumerata metams $10.00.
Atskiro nr. kaina 40 ct.

LITHUANIAN CATHOLIC YOUTH MAGAZINE

Published monthly, except July and August, by the Lithuanian Catholic Youth Association **"Ateitis", 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.**

Subscription $4.00 per year.

Single copy 40 cents.

Entered as second - class matter at the post office at Brooklyn, New York, March 31, 1950 under the Act of March 3, 1897.

ATEITIS

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

EINA NUO 1911 M. SAUSIS 1952 M., NR. 1

TARP DIDELIŲ SIEKIMŲ IR MAŽŲ PAREIGŲ

STASYS BARZDUKAS, Cleveland

Užversdami 1951 m. lapą, kartu baigėme ir ateitininkijos jubiliejinius metus. Per tuos keturiasdešimt metų buvo nueitas ilgas kelias ir išvarytas platus darbo baras. Todėl ateitininkai, atsigręždami atgal, per jubiliejines iškilmes turėjo kuo pasidžiaugti patys, turėjo kuo pasirodyti ir savo visuomenei.

Jubiliejus buvo gera proga prisiminti **didžiuosius ateitininkų siekimus.** O jų mums tėra du:

Visagalis mus įpareigojo gyventi ne vien sau, bet ir savo šeimai, savo artimui, savo tautai. Mūsų šūkis "Visa atnaujinti Kristuje" ragina mus būti gyvenime dieviškos tiesos ir gėrio apaštalais. Kristus mums liepia sėti gyvenime gerą sėklą, kuri atneštų šimteriopą vaisių. Todėl kiekvienas, kaip sako Evangelija, "kurs girdi šituos mano žodžius ir juos daro, bus panašus į išmintingą žmogų, pastačiusį savo namus ant uolos. Lijo lietus, upės patvino, pūtė vėjai ir ištiko tuos namus, bet jie nesugriuvo, nes buvo pastatyti ant uolos" (Mt. 7, 24-25).

Tauta mums yra prigimtoji žmonių bendruomenė. Lietuviais gimti mums skyrė prigimties įstatymai. Todėl, vykdydami šią Visagalio valią, mes siekiame išlaikyti savo tautos gyvybę, besireiškiančią tautine kultūra — gimtąja kalba, literatūra, menu, tradicijomis. Laisvę ir nepriklausomybę mes laikome pagrindine sąlyga tautai reikštis, kilti ir klestėti. Todėl prisiimame tuos įsipareigojimus, kuriuos paskelbė Lietuvių Charta, rodanti plačiuos pasaulio keliuos išblaškytiems lietuviams vieninteIę teisingą kryptį į savo senolių, į savo tėvų ir į savo pačių tautinį židinį.

Bet iškilmės pasibaigė. Jubiliejinės kalbos išklausytos, šventiniai atsišaukimai perskaityti, sveikinimais ir linkėjimais pasidžiaugta — ir vėl reikia grįžti į kasdieninio gyvenimo tikrovę. Deja, jos nuotaika jau kita. Ten skraidėme plačių užsimojimų ir ugningų pasiryžimų pasauly, čia susiduriame su įvairiomis kliūtimis ir savo silpnybėmis ar nerangumu. Šią kasdienybės nuotaiką gražiai parodo viena ateitininkė savo laiške, parašytame kuriam laikui praslinkus po stovyklos:

> "Ateitininkai, ir tie jau užmiršo stovyklą tikriausiai. Mūsų garbingas pirmininkas buvo labai užsidegęs. Visiems grasino po stovyklos, o dabar jo niekur negirdėti. Nors ir aš dabar irgi nelabai užsidegus. Ateina žiema, tai visai sustingsiu".

Taigi didiesiems siekimams gresia pasilikti tik tuščiomis svajonėmis, kai nepaslenkame jų vykdyti **mažųjų pareigų atlikimu.** Žinomasis Tihamer Tothas apie kasdienines pareigas sako:

> "Norįs važiuoti elektros tramvajumi turi turėti smulkių pinigų; ir veltui jis kištų konduktoriui tūkstantinę — šis jį paprašytų išlipti, nes tokie dideli banknotai tramvajuose iškeisti negalima. Taip lygiai ir didžiosios idėjos — susižavėjimas kentėtojų garbe, karžygiška tėvynės meilė — turi būti iškeistos smulkesnėmis, kad galėtume laikytis visų Dievo įsakymų, atlikti visas tėvynės meilės reikalaujamas pareigas — net ir mažiausias. Kankinio mirtis už tikėjimą šiandien tavęs nelaukia, tėvynė didvyriškos mirties irgi nereikalauja. Bet Dievas ir tėvynė reikalauja iš tavęs **didvyriško gyvenimo"** (Jaunuolio būdas, 2 leid., 16 psl.).

Didvyriško gyvenimo! Ar tik neperdideli čia reikalavimai? Juk didvyriais mes laikome narsius karius, didžios dvasios ir didelio pasiaukojimo vyrus ir t. t.

Ne, nes didvyrišku gyvenimu gali gyventi kiekvienas, kas tik įstengia save nugalėti ir pasiimtą pareigą atlikti. O mūsų pareigas nustato mūsų priklausymas prie ateitininkų organizacijos.

Esame organizuoti **katalikai,** todėl turime būti kitokie negu tie, kurie šiai organizacijai nepriklauso. Taigi kasdieninė mūsų pareiga ne tik apie katalikybę kalbėti, bet ją ir savo gyvenimu vykdyti. Kristus iš visų reikalavo "Būkite tat tobuli, kaip ir jūsų dangiškasis Tėvas tobulas", tad juo labiau šį reikalavimą turime taikyti patys sau. Šiandien gyvenime taip labai pasigendame taurių asmenybių, tad darykime viską, kad nors patys kasdien taptume tauresni.

Esame organizuoti **lietuviai,** tad ir šiuo atžvilgiu būkime kitokie negu tie, tarp kurių gyvename ir veikiame. Tauta gali kilti ir tobulėti, kai tobulėja atskiri jos nariai. Pvz., jei tauta neturės didelių mokslininkų, ji negalės būti didi mokslo srityje; jei neturės didelių menininkų, ji negalės reikštis meno srityje; jei atskiri tautiečiai bus bevaliai ir ištižę, ji negalės pasiekti reikšmingesnių laimėjimų; jei atskiri jos nariai bus patvirkę, ji negalės būti augštos doros ir t. t. Taigi, norėdami savo tautai dvasinės didybės, jos kilimą pradėkime nuo savęs. Tautinės individualybės tobulinimą padarykime kasdienine savo pareiga. Mūsų patriotizmas neturi mums leisti kasdieninio gyvenimo nuodėmėmis griauti savo tautos gerovės ir trukdyti jos pažangos.

Pagaliau esame savo organizacijos **nariai.** Organizacijos, kuri turi savo programą ir vykdo ją gyvenime. Todėl mūsų organizacinė pareiga suprasti bei įsisąmoninti ateitininkų siekimus ir jiems atsidėti.

O kaip mes tai atliekame?

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

Aukštyn į kalnus Foto K. Daugėla

— Kad tik šiemet ištverčiau, tai daugiau neisiu į jokią valdybą, — guodžiasi vienas.

— Man susirinkimai neįdomūs, tad neisiu ir šį kartą, — teisinasi kitas.

— Aš neturiu laiko, aš negaliu, aš nepajėgiu, aš nenoriu, aš..., — pasipila kaip iš gausybės rago kitų balsai.

Ir šitokių nuotaikų vaisius yra tas, kad darosi sunku išrinkti valdybas, sukviesti į susirinkimus narius, surengti šventes bei minėjimus, darosi sunku leisti laikraščius, nes niekas nenori jiems ne tik straipsnių, bet ir korespondencijų rašyti, ir t. t.

Joms yra pasidavę visi — sendraugiai neįtraukiami į visuomeninį darbą, studentai užsidarė savo asmeniniuose rateliuose, moksleiviai neprieina prie programų ir t. t.

Šitą mūsų organizacinio gyvenimo negalavimą kelia aikštėn Ateitininkų Federacijos Vyriausioji Valdyba:

> "Kartais tūlas neišnaudoja visų savo turimų sugebėjimų ir pigiu nario mokesčiu bando atsipirkti nuo veiklos. Ir tuo savo sąžinę kiek apraminęs, stovi nuošaliai, vien tik valdybai priskirdamas visų darbų atlikimą. Pats gi judriai atsikalbinėja netinkamumu visuomeniniam darbui bei laiko neturėjimu. Dažniausiai tas savyje slepia eilinį nejudrumą. Laiko neturėjimas yra būdingas visiems, ir tai dar labiau verčia darbus skirstyti tarp daugelio rankų" (1950 m. balandžio 8 d. "Savu Keliu" 3 nr., 4 psl.).

Nustatę diagnozę, **galime imtis ir paties negalavimo gydymo.** Tai turi rūpėti *visiems sąmoningiesiems* ateitininkams. Priemonės gali būti tos pačios, kurios yra nurodytos Vyriausiosios Valdybos 1927 m. atsišaukime:

> "Rūpintis organizacijos tolimesniu patobulėjimu yra kiekvieno sąmoningo ateitininko prievolė. Bet todėl irgi kiekvienas ateitininkas turi žinoti, kad organizacijos tobulinimas pareina nuo organizacinių nusiteikimų be sugebėjimų, kuriais pasižymi jos nariai. Tai uždeda ateitininkams prievolės stengtis įsigyti tokių palankių organizacijos gyvenimui nusiteikimų, kokiais kad yra drausmingumas, tvarkingumas, punktualumas, draugiškumas ir sugebėjimas paklusti vienu atveju ir vadovauti kitu, kai to reikalauja gyvenimo bei veikimo aplinkybės ar organizuota draugijos valia".

Štai vienu žvilgsniu apimti didieji mūsų siekimai ir mažosios pareigos. Jie turi eiti greta, nes tik vienu dideliu užsidegimu kasdieniniame gyvenime galime nieko nepadaryti. Ir gražiausi norai, jei jų nevykdome, pačiam gyvenimui nieko nereiškia. Pagaliau jau ir pati kasdienybė yra tokia, kad ji daugumui žmonių net ir progų didvyriškiems darbams neteikia. Šitai gerai suprato jau ir senieji graikai. Pvz., didvyrio Heraklio legendoj moters pavidalo Dorybė sako:

> "Pasakysiu atvirai: su didybe ir džiaugsmu dievai sujungė darbą ir prakaitą. Jei su manim eisi, turėsi dirbti. Jei nori, kad visa Graikija garbintų tavo gerumą, tai pats jai padaryk gera; nori, kad tavo laukai neštų gausių vaisių, įdirbk juos savo veiklumu ir stropumu; jei nori kare gauti laurų vainiką, pirma laimėk kumščių rungtynes; nori būti stiprus, palenk savo kūną proto nurodymams ir pripratink jį prie darbo ir vargo" (T. Toth, Jaunuolio kovos, 2 leid., 13-14 psl.).

Toks yra kelias į didvyrišką gyvenimą. Iš vienos pusės "siekti ten, kur vyzdys nepasiekia", iš kitos — padaryti viską, kas reikia ir ką gali.

Toks yra ateitininko kelias — kaip sąmoningo kataliko, kaip sąmoningo lietuvio ir kaip sąmoningo žmogaus.

Baigiame mūsų poeto Kazio Bradūno šauksmu:

> Tegu į mano kraują teka ryžtas —
> Šventoji darbo diena, būk sveika!

BROLIAMS LIETUVOJE

J. E. Vyskupo Padolskio žodis, pasakytas per Vatikano radiją

BRANGŪS LIETUVOS ATEITININKAI,

Šiemet sukanka 40 metų nuo jūsų sąjūdžio pradžios. Tiesa, neilgas tai laikas, bet pilnas kilnių žygių ir darbų mūsų tautos ir jos katalikiško tikėjimo labui. Jūsų šūkis "Visa atnaujinti Kristuje" įjungė šimtus geriausio mūsų jaunimo į Kristaus apaštalų eiles ir kaip tik tuomet, kada mūsų šviesuomenė vis labiau sviro materializmo pusėn. Jūsų sąjūdis buvo šiai materialistinei srovei ryžtingas pasipriešinimas, ir jo dėka Lietuvos šviesuomenė didele dalimi buvo laimėta Kristui. Verti visokios pagarbos ir mūsų dėkingumo tie, kurie pirmieji stojo po ateitininkiškąja vėliava ir ją garbingai išnešė per visas gyvenimo audras.

Šiandien lietuvių tauta ir jos tikėjimas yra didesniam pavojuj negu prieš 40 metų. Geriausi jos vaikai, sūnūs ir dukros, yra tūkstančiais tremiami ir žudomi. Jūs patys, mieli ateitininkai, esate tų baisenybių liūdininkai ir aukos. Nereikia tačiau dėl to pasiduoti nevilčiai, nes debesys išsisklaidys ir saulė vėl visame grožyje suspindės. Piktasis prieš Dievą nelaimės. Jūsų ašaros ir kentėjimai nebus veltui. Nekaltai pralietas jūsų kraujas laimės mūsų tėvynei gražesnį rytojų. "Per aspera ad astra". Jus visur lydi budri dangiškojo Tėvo akis ir palaima jūsų darbams. Su Dievu jūs išeisite nugalėtojai šioje nelygioje kovoje, kurioje ir mes su jumis dalyvaujame savo dvasia.

Kantriai laukdami tos pergalės dienos, budėkite ir toliau, mieli ateitininkai, Lietuvos laisvės ir jos katalikiško tikėjimo sargyboje. Rūpinkitės, kad ji nepalūžtų dvasia šią baisią bandymų valandą ir iš griuvėsių Lietuva keltųsi šalimi ir valstybe.

Mes vyskupai sekame jūsų darbus su dėmesiu ir meile, jį lydime savo malda, linkėdami jums ištvermės jūsų didžiuose pasiryžimuose bei kovose. Telaimina Dievas jus ir jūsų darbą už gražesnį Lietuvos rytojų.

Žvilgsnis iš praeities į ateitį

Ateitininkų Federacijos Tarybos nario Prof. Z. Ivinskio žodis į at-kus spec. transliacijoje per Vatikano radiją Lietuvos at-kams (1951. XII. 7)

BRANGIEJI IDĖJOS VIENMINČIAI KENČIANČIOJE TĖVYNĖJE,

Šitą valandėlę labai norėtume į jus prakalbėti. Norėtume bendroje nuotaikoje ir toje pačioje dvasioje, kuri jums gerai pažįstama iš anų laisvo ateitininkų veikimo laikų, prisiminti tai, kas šiandien, žvelgiant iš mūsų praeities į ateitį, yra tikrai prisimintina. Žinome tačiau, kad šitie žodžiai vargu jus galės pasiekti, ir galbūt jūs iš viso jų neišgirsite dėl supančių pavojų ir techninių sąlygų. Tad, akivaizdoje jūsų šiandieninės padėties ir to kiečiausio jungo, kurį nešate, verta, kad šiuos žodžius girdėtų tie at-kai, kurie gali juos **laisvai** klausyti. Norime, kad jie jūsų vardu vykdytų ir tai, kas jums šiandien neįmanoma.

Ateitininkų organizacija jau atšventė 40-ties metų sukaktį. Po pasaulį išblaškytieji at-kai laisvai ją minėjo **visur,** išskyrus jus pavergtoje tėvynėje. Minėjome keturis dešimtmečius, kurie lietuvių tautos visuomeniniame išsivystyme yra reikšmingas skaičius. Per tą laiką organizacija davė keturias narių bei veikėjų kartas. Vieni jų ėmė reikštis dar tada, kai nebuvo antrosios mūsų valstybės. Jie išaugino Rusijos tremtyje 1915-19 gausų idealistų būrį, kurie su retai gyvenime sutinkamu pasiaukojimu stojo į herciską kovą už tautos laisvę ir vieni iš pirmųjų ėjo tėvynės ginti, ar skubėjo į kūrybinį valstybės darbą ką tik iš griuvėsių atsikėlusioje Lietuvoje. Gausios mokyklos ir universitetas išugdė antrą kartą, kuri savo žymiu įnašu įėjo į visas specialybių sritis. Su slaptu moksleivių at-kų veikimu (1930) ėmė bręsti trečiosios kartos veikėjai organizacijoje. Slaptas veikimas davė ir gerą prieauglį. Prasidėjus valstybinio gyvenimo sutemoms (1940) atsirado dar naujesnė at-kų karta, kurios pasiaukojimas tėvynės reikalams pogrindinėje veikloje buvo ne mažesnis, kaip anų pirmųjų veikėjų. Savo veiklumą ketvirtosios kartos at-kai parodė ir tremtyje, kur plačiu mastu organizavo šventes, kursus, suvažiavimus ir taip ugdė penktą, pačią jauniausią kartą.

Išsiskirstę laikinai po pasaulį, at-kai vėl atsistoja prieš naujus uždavinius, nors tikslai lieka tie patys. Jiems skirta tapti tikruoju **lietuvybės** nugarkauliu svetur esantiems tautiečiams. Juk kaip nepaprastai prasmingai prieš 40 metų anie pirmieji veikėjai, kurių daugelį jau dengia velėna, ar žiaurus likimas ištiko Sibire, sujungė **religiją su tautybe.** Tai reiškė mūsų pilnutinį atgimimą. Todėl at-kams būtina virsti stipriu ir nesumalamu lietuviškai-katalikiškos kultūros grūdu. Ateitininkas turi būti aplinkos nesutrupinamas ir išlikti ta tikrąja "žemės druska", kuria jie buvo nepriklausomos Lietuvos gyvenime. Būtina, kad nariai tremtyje ir laikinojoje emigracijoje rūpestingai sąmonintųsi savo **ideologijoje.** Pogrindinis veikimas ir vėliau stovyklinis gyvenimas toje srityje padarė savo spragų. Naujoji at-kų karta turi siekti pirmųjų ateitininkų ideologinio gilumo, turi domėtis pasaulėžiūriniais ir socialiniais klausimais. Pirmieji at-kai šliejosi į didįjį Popiežių, religinio atgimimo platintoją ir Eucharistijos skelbėją, Palaimintąjį Pijų X-jį.

Mūsų kartos at-kų religinis atsinaujinimas, kuris jau Lietuvoje buvo prasidėjęs **Gyvosios Dvasios** sąjūdžiu, pirmiausia turi būti pradėtas nuo **savęs.** Organizaciniame gyvenime visuomet labiau žiūrima ne tai, kas kuo tiki, ar oficialiai išpažįsta, bet **kaip gyvena.**

Darant balansą iš praeities į ateitį, kada jūs tėvynėje atiduodate aukščiausias žemiškas aukas, o mes turime gyventi neįprastose tremties sąlygose, ateitininkų tremtinių uždaviniai turi būti specifiški. Yra būtina **plėsti** ateitininkų idėjas **senųjų išeivių tarpe.** Šitą rimtą uždavinį bus galima sėkmingiau vykdyti tik stipriai **susiorganizavus.** Pagaliau trečias labai svarbus uždavinys — tai organizacinio **prieauglio** skatinimas, nuolatinis organizacijos papildymas ir naujai įstojančių narių auklėjimas. Be organizacinio prieauglio idėjoms nėra ateities! Tai mums uždeda didelę pareigą **apaštalauti** už at-kų organizacijos ribos, nešant gražiąsias mūsų idėjas visam lietuvių katalikų jaunimui. Tais pagrindiniais uždaviniais mes galėsime įvykdyti testamentą, krauju rašytą tų ateitininkų, kurių vieni žuvo nepriklausomybės kovose už laisvę prieš 30 metų, kiti mirė nacių koncentracijos stovykloje, o dar kiti mirė ir miršta nelygioje partizaninėje kovoje šiandien. Darydami šią apyskaitą ir kreipdamies į jus, mieli broliai, mes ryžtamės vykdyti šį testamentą. Priespaudoje jūs tegalite tik prisiminti šviesius ateitininkijos metus, ir visai neturite sąlygų vykdyti čia paminėtus uždavinius. Tad tuo labiau mums, kurie radome prieglaudą svetur, reikia didesnio ideologinio ir pasaulėžiūrinio gilumo, praktinio idėjų pritaikymo išeivijoje, stipraus susiorganizavimo ir apaštalavimo.

Nuo viso to, kaip mums pasiseks tai realizuoti, priklausys ateitininkų organizacijos ateitis netolimoje tremtyje ir didele dalimi nepriklausomoje Lietuvoje. Tad atlikime tas pareigas, kurias uždedate jūs, tėvynėje kenčiantieji.

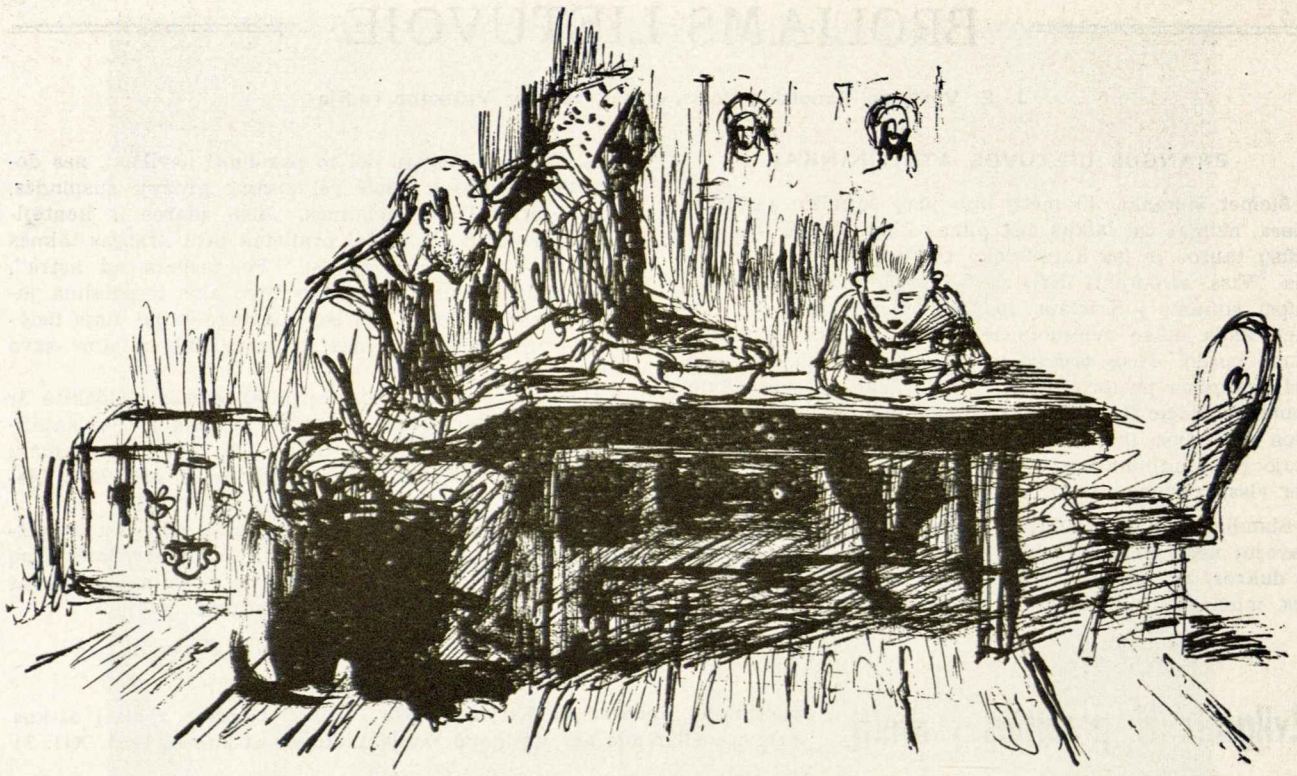

RAPOLIUKAS GELŽINIS

Ištrauka iš paruoštos knygos

STASIUS BŪDAVAS

Plaktinis pakėlė ranką ir pamojo jam pirštu:

— Ateik pas mane. Ale tik greičiau!

Pašoko Rapoliukas iš kito šventoriaus kampo, kur su zakristijonu vėdino bažnytinius drabužius. Tačiau senis jau nebelaukė. Metė jam iš tolo žalvarinį pinigą ir sušuko:

— Už Mateušą paskambink! Tik ilgai netrukink. Nedaug tedavė. Ką gavau, tau viską ir atiduodu.

Krito vaikas į žolyną kaip kačiukas, išgraibstė jį pirštų galais, surado pinigą ir šoko bėgti į bokštų pusę.

— Palauk, dar neskubėk, — sulaikė jį Plaktinis, — kai paskambinsi, niekur nebegaišk, tuoj pareik namo, noriu su tavim pasikalbėti.

Pašokęs į bokštą, jis dar kartą pasižiūrėjo į pinigą ir džiaugsmingai patrūkčiojo pečiais. Net trys kapeikos!

Gelžiniuko širdis aptvino laimingu jausmu. Vikriai, kiek tik įkabindamas, repečkeno jis kopėčių skersiniais ir užduseęs atsirado tarp nutysusių virvių. Čia jis stabtelėjo, pagalvojo ir smagiai nusipurtė. Gerai, padarys jis juoką ir išjudins šv. Petrą, tą didįjį varpą.

Ir kibo jis iš karto į tą didįjį, darydamas lygiai taip, kaip ir Plaktinis: paspiaudė ir patrynė delnus, pasispyrė į grindis, šoktelėjo kiek galint aukščiau ir įsikabino į storąją virvę. Šoko antrą, trečią ir dar daug kartų į ją kabinėjosi. Šiaip taip pasijudino to didžiojo širdis, bet vis dar neprisilietė šonų. Vėl jis spiaudinėjo į delnus, vėl kabinėjosi į storąją kanapinę — net kakta šiltais lašais aptiško. Šiek tiek pailso, atlaužė galvą ir pasižiūrėjo viršun: didžiulio širdis tik tik nesiekė varpo kraštų. Užsidegė dabar Rapoliukas iš naujo, vėl karstėsi ant virvės, su triukšmu krisdavo žemyn ir šniokšdamas, uždusdamas iš naujo ją pagaudavo. Ir koks buvo jo džiaugsmas, kai pagaliau šv. Petro širdis atsitrenkė į vieną šoną ir subaubė baisiu grumojančiu balsu... Tuoj metėsi ji į antrą pusę ir ten taip pat sutrenkė, sudrebėjo. Persigando Rapoliukas, įtraukė galvą tarp pečių, lėtai apsidairė ir pagalvojo: ką dabar dėdė sakys?

Daugiau jis nebekišo pirštų prie tos storosios. Tik pasitraukė į kampą ir, atvertęs kaktą, žiūrėjo aukštyn. Atsitrenkė ten dar kelius kartus šv. Petro širdis, suūžė, sudrebino visą bokštą, sudejavo, bet vis lėčiau ir lėčiau. Paskui sustojo.

Dabar jis kibo jau į šv. Joną. Bet tai buvo tik vieni niekai. Patempė kelius kartus virvę, ir anasis tuoj atsakė taip klusniai ir meiliai. Traukė jis jį neskubėdamas ir nešykštėdamas — taip, kaip dėdė buvo jį išmokęs, tyliai šnibždėdamas vardą tos sielos, kuri tą dieną nuėjo į Dievo teismą:

— Amžiną atilsį duok, Viešpatie, Mateušui. Susimylėk ant jo, Dieve brangiausias. Amžiną atilsį...

Baigęs skambinti, Rapoliukas traukė namo. Visą kelią galvojo ir niekaip negalėjo nutarti: ar jam pačiam pasigirti, kad įjudino šv. Petrą, ar geriau palaukti, kol Plaktiniai pasakys.

Šoko jis į trobą linksmas ir drąsus. Varpininkas sėdėjo už stalo ir čiulpsėjo pypkę, o jo senė kažką knebinėjo virtuvėj.

— Tai ko tu ten taip biaurojais? Ar aš tau taip liepiau a? Ko taip veizi išplėtęs akis, ar dar nesupranti? Sakau, kodėl užsimanei tą didįjį varpą tampyti? Ar tau to mažojo neužtenka? Pats nežinai ką prasimanai. Veizėk, kad daugiau to nedarytum, — apipylė jį Plaktinis kaip šaltu vandeniu.

Čia pat ir senė iškišo galvą iš virtuvės:

— Teisybė, jau kiek kartų tau sakėm, kad nekišk pirštų prie to didžiojo, bet tu vis neklausai, vis tau nagai dega.

Rapoliukas tylėjo. Tebestovėjo jis prie durų, nukabinęs galvą, čia apčiupinėdamas savo pirštus, čia mesdamas žvilgsnį pro langą — kad tik nereikėtų tiems seniams į akis pažiūrėti.

Plaktinienė pastatė ant stalo garuojantį puodą su kopūstais. Tuoj pat atitempė ir antrą su karštomis bulvėmis.

Pasiimk šaukštą, laikas jau valgyti. Ir taip visą valandą užtraukėm, — pasakė jam senoji.

Jis atsisėdo ir palengva paėmė vieną bulvę. Bet greit ėmė ją vartalioti, mėtė iš vieno delno į antrą, pametė

STASIUS BŪDAVAS, gimęs 1908. III. 5., Papilėje, mokėsi Šiauliuose ir Kaune. Baigęs Kunigų Seminariją, studijavo literatūrą V. D. Universitete. Apysakaites ir eiles pradėjo spausdinti 1923 m. įvairioje spaudoje. Aktyviai dalyvavo "Ateityje". Yra išleidęs šias knygas: Širdies stygoms skambant (eil. 1928 m.), Už motinos meilę (novelė 1928), Širdys ir gėlės (novelės 1931), romanai: Mokytojas Banaitis (1935), Loreta (1936), Sala (1938). Vidurnakčio svečiai (novelės 1944). Laukų berniukas (pjesė Jaunimo Teatrui). Dabar "Lietuvių Dienos" Kalifornijoje išleidžia romaną "Varpai skamba". Čia ir spausdiname jo ištrauką.

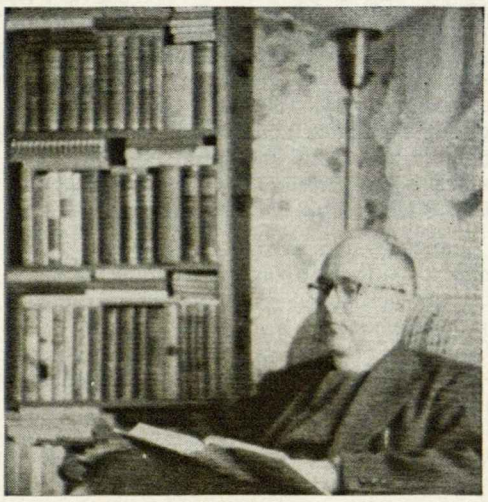

ant stalo, vėl pasigavo — tokia karšta buvo biaurybė ir niekaip nesidavė lupama. Paskui pasiėmė lėkštę ir šliukštelėjo į ją pusę samčio kopūstų skystimo.

— Daugiau pilkis, daugiau, kiek čia dabar įsipylei, paskui šnekėsi, kad badu dvasinam, — vėl ji kabinėjosi.

Nieko berniukas neatsakė, tik pasilenkė ant lėkštės ir pradėjo srėbti. Abu Plaktiniai taip pat kibo į kopūstus. Tarškėjo tik šaukštai ir buvo girdėti trijų burnų šniokštimas. Rapoliukas kiek tik galėdamas užsikvempė ant savo lėkštės ir įsigilino į valgymą — kad tiktai nereikėtų senių matyti. Kopūstai buvo skanūs, ir visi trys kirto juos su pakelta širdimi. Plaktinis kartas nuo karto pabraukdavo per ūsus, nes ten dažnai užsikabindavo kokia nors viralo sruogelė. Valgė jis gerai, net dvi lėkštes suvertė, o lupenų visą kalną buvo sukrovęs. Pasižiūrėjo jis į puodą, pakreipė jį ant šono ir jau galvojo trečią lėkštę pradėti, bet nebejudino, tik taip sau prie stalo sėdėjo.

Dar niekuomet Rapoliukas neturėjo tokių ilgų pietų. Ir ko jis tada neišsigalvojo. Vienu metu šoko jam į galvą net tokia mintis: kokia būtų laimė, jeigu šią valandą imtų ir įlūžtų lubos — tada bematant visi pabėgtų nuo stalo. Arba nors Dzindzalieta ką nors užgiedotų ten, antrame aukšte. Bet kur tu pagausi tą Dzindzalietą — dar anksti rytą, išklausęs abiejų mišių, apsivyniojo senelis naujais autais, pasiėmė dvi terbas ir išėjo į kaimą.

Pagaliau Plaktinis persižegnojo. Dabar Rapoliukas atsigavo. Jis taip pat metė kryžių ant kaktos ir krūtinės, ir pakilo nuo suolo.

— Tai kur jau taip susibaudei, kur skubi? — vėl prikibo senis, — palauk, dar neišeik. Ar užmiršai ką šventoriuj sakiau. Sėskis, pasikalbėsim.

Berniukas laukė kas čia bus. Plaktinis pasidairė pro langą ir pradėjo:

— Girdėjai, tur būt, Petkaus piemuo susirgo. Žinai tą Petkų, kur Kinkiuose gyvena. Dabar pati vasara, toks darbymetis, neturi žmogus ko prie gyvulių pastatyti. Gal žinai Papilėj kokį atliekamą vaiką? Gaspadorius kaip reikiant, valgyti gerai duoda ir sumoka neblogai. Pabėgiok po miestelį, gal ką nors atrasi.

Ta naujiena Rapoliuką visai nuvirino. Nieko jis neatsakė. Senis pasižiūrėjo ir vėl paklausė:

— Ar nepažįsti kokio pusbernio? Lakstai su vaikais, galėtum pažinti.

Rapoliukas tik pagūkčiojo pečiais ir nepravėrė burnos.

— Tai kodėl tyli? — sukneržė jo senė, ką tik baigusi valgyti, — juk dėdė aiškiai klausia. Reikia atsakyti, jeigu kas paklausia. Ar negirdėjai kartais kur nors piemens, klausė?

— Kad aš nieko nežinau. Jau kas ėjo už piemenį, tai pavasarį išėjo, — atsiliepė jis tyliai, lyg po grindimis.

— O tu pats ar nenorėtumei eiti? — visai pribaigė jį senoji.

— Daug uždirbtum, — šoko vėl Plaktinis, — daugiau, negu pas mus uždirbtum. Už pilnus metus Petkus sumokėtų — nežiūrėtų, kad nuo vidurio vasaros pristojai. O ką tu čia pas mus gauni? Numeta kas kokią kapeiką kaip ubagui, ir viskas.

— Aš daug nenoriu, man užtenka, — atsakė Rapoliukas ir daugiau nebegalėjo kalbėti, nes kažkas gniaužė gerklę.

— Užtenka ar neužtenka, bet jeigu žmogui yra nelaimė, tai reikia padėti. Pats supranti, negali gyvulius uždaręs per vasarą laikyti. Jeigu pats nenori, tai pabėgiok po Papilę, pasiklausinėk, gal kas atsiras. — Plaktinis atsikėlė ir nuėjo į savo kamarą. Paskui jį nuslinko ir senė, pasiėmusi tuščius puodus.

Nebegalėjo berniukas ilgiau ten pasilikti. Tuoj išėjo į prieangį ir čia pat pamatė riebų katiną, visų bažnyčios tarnų mylimiausią, sėdintį ant slenksčio. Žiūrėjo sau gyvulėlis į bažnyčios pusę, kur prie šventoriaus mūro daužėsi žvirblių būrys. Ir suėmė Rapoliuką toks gailesys ir pavydas. Kaip gera tam katinui! Jis vienas vienintelis visame name. O čia tokia pelių knibždynė. Su kokia meile ir pagarba visi čia žiūri į katiną! O jis, nieko, nieko nesiklausęs, gali sau vaikštinėti kur tiktai nori. Gali įlįsti pas Plaktinius, drąsiai gali įkišti galvą į zakristijono trobą, gali užeiti ir pas vargonininką. O kai pašoka į antrąjį aukštą, tai klebonijos skalbėja net čiaušėdama jį vilicja. Ir kai pasigauna, tuoj prispaudžia prie krūtinės ir visai nakčiai pas save nusineša.

Jis priėjo arčiau ir paglostė jo minkštą kailiuką. Bet katinas nė galvos nepakėlė. Tik atsistojo, neskubėdamas pasitampė, pasirąžė, kiuktelėjo nuo slenksčio ir nužingsniavo į žvirblių pusę.

Rapoliukas vis tebestovėjo prieangy ir nežinojo ką daryti. Reikėtų su kuo nors pasitarti. Bet su kuo tu dabar pasitarsi? Kunigui užsiminti nedrįso — ką čia kunigas užsiiminės tokiais vaikiškais reikalais. O pasisakyti Agutei neapsimoka. Ar gi ta višta gali jam ką patarti?

Užlipo jis į antrąjį aukštą ir nulindo į tą galą, kur niekas negyveno. Buvo ten prikrauta visokių niekų, virš kurių tyscjo ilgos virvės su padžiautais skalbiniais. Pasislėpė jis už tų skalbinių, pačioj palėpėj, kur buvo tamsu kaip naktį. Susirado kažkokius ryšulius ir pavirto ant jų. Negalvojo jis ten ilsėtis ar užmigti. Ar gi gali žmogus tokią valandą miegoti? Taip sau išsitiesė ant maišų, užsimerkė ir ėmė galvoti, galvoti...

Aišku, jo gyvenimas buvo jau susvyravęs. Plaktiniai stačiai į akis parodė, kad jo nebenori. Kabinėjasi prie kiekvieno nieko — kad tik greičiau atsikratytų. O kaip jis stengiasi jiems įtikti. Puldinėja aplinkui kaip tik įmanydamas. Čia prišokęs bulves nuskuta, pasigriebęs kibirą vandens atneša, nė kieno neprašomas paršiukui jovalą nutempia, kiekvieną rytą ožką į Paventį išsivaro,

visą dieną bėgioja iš vienos vietos į kitą pakilnoti — kad tik naujos žolės ji turėtų.

Plaktiniai aiškiai mato, kad jis nėra dykas. Ir kaip ta senė gyventų be jo rankų? Varpininkas kartais visai dienai klebonijon išeina, į laukus klebonas išsiunčia, ir grįžta kažinkada apie vidurnakčius. Pražūtų senė be Rapoliuko, į niekus pavirstų. Dešimtį kartų ilsisi, kol į antrą aukštą užsikabina. Ir užsikorusi ten visą valandą už širdies grobstosi. Bematant papiautų ją dusulys.

Laužė jis ten savo galvą, rūpinosi, ir vis negalėjo sumanyti kaip iš to vargo išlindus. O eiti už piemenį — tai jau ne. Gerai jis prisižiūrėjo piemenų gyvenimo. Ir jo mamą ne vienas gundė — kad tik leistų vaiką gyvulių ganyti. Bet ji — ne. Visiems gražiai vargšelė atsakydavo, dailiai pasiteisindavo ir visuomet Rapoliuką sau pasilikdavo. O buvo jis jai reikalingas, labai reikalingas. Išeidavo, būdavo, abu į žmones, toli eidavo, net prie Kuršėnų parapijos atsidurdavo. Pernakvodavo kur nors ant suolo, o kitą rytą ir vėl sau vaikštinėdavo. Vakare grįždavo smagūs, neskubėdami, nešdami gražias išsipūtusias terbeles. O kaip mylėdavo juos žmonės, kaip gražiai priimdavo! Įeidavo sau tyliai pro duris ir sustodavo čia pat kertelėj. Motina nulenkdavo galvą, nusižemindavo, o jis tuoj pat atsiklaupdavo šalia jos, gražiai sudėdavo rankas, ir taip graudulingai, taip sutaringai abu tardavo maldos žodžius, jog net ir kiečiausia širdis suvirpėdavo. Tik niekuomet jie negiedodavo, nes mama neturėjo balso.

Pagulėjęs ten kurį laiką, vis dėlto jis nutarė apibėgti miestelio vaikus. O gal dar kas ir panorės eiti į Kinkius.

Pirmiausia jis nulioksėjo į Ventos gatvę. Vaikų ten buvo kaip varlyne. Atsidūrė pačiame gale, netoli odų dirbtuvės. Ten jis pažino tokius Paulauskiukus, su kuriais ne vieną kartą Ventoj pasitaškydavo. Bet rado užrakintas duris. Nenusiminė, nes čia pat gyveno ir Mockus su didele vaikų krūva. Šoko jis į trobą, atrado patį tėvą ir drąsiai paklausė:

— Dėde, ar nenorėtumei kokio vaiko už piemenį leisti? Žinau labai gerą gaspadorių, sumokės kaip už pilnus metus.

— O kodėl tu pats ten neini, jeigu toks geras gaspadorius?

— Je, o mano vaikai tai be darbo.

Nebesiderėjo Rapoliukas ir šoko laukan. Jau jis buvo bebėgąs iš kiemo, bet Mockus, iškišęs galvą pro langą, pašaukė:

— Palauk, neskubėk. Jeigu jau taip labai prireikė to piemens, tai užbėk pas Šležą. Jo vienas vaikas, mačiau, dar namuose sukinėjasi. Paklausk, gal ir panorės eiti.

Nieko nebelaukdamas šovė jis į anuos namus. Čia rado pačią Šležienę kažką lopant.

— Teta, ar Jasiukas nenorėtų už piemenį eiti? Žinau labai gerą vietą.

— Gal ir galėtų. O pas ką tokį? — klausė ji nepakeldama galvos.

— Į Kinkius, pas Petkų. Labai gerai valgyti duoda.

— Pas kokį Petkų, ar tą titnagą? — greit ji atsiplėšė nuo lopinio, — eik jau, eik, pats nežinai, ką šneki. Gerai mes pažįstam tą Petkų. Praniukas tarnavo ten prieš kelerius metus, jovalą virė, kojas nusišutino. Ir kad būtų nors kelias kapeikas primetęs. Kur tau. Visą žiemą verkiau, kol apgydžiau. Niekur šiemet Jasiuko nebeleisim, jau perdidelis, eis batų siūti.

Nusiminė Rapoliukas, nupuolė kaip lapas, net į namus nebenorėjo eiti.

Saulė jau buvo nusileidusi ir kilo lengva prietema. Tuo metu pats laikas vakarinių poterių skambinti. Jei taip anksčiau, jis būtų lėkęs kaip be galvos — kad tik nepavėluotų, bet dabar jau nesiskubino.

Dėl visako jis patraukė dar į turgavietės pusė. Ėjo žingsnis po žingsnio ir žvalgėsi į šalis. Matė, čia iš vieno, čia iš kito lango kyščiojo vaiko nosis. Kiekvienas toks pusbernis tikriausiai galėtų į Kinkius eiti. Bet kur jie tau eis.

Turgavietėj jis atrado visą vaikų makalynę. Pasidalinę į du būrius, daužė jie ripką ir taip garsiai plėšė savo balsus, kad net stogai skambėjo. Jeigu jis turėtų valią ir būtų toks galingas, tai bematant susemtų visą turgavietę ir tą patį vakarą į Kinkius išvežtų.

Bažnyčios bokšte pasijudino varpas. Tik vienas vienintelis šv. Jonas — Rapoliuko varpas. Perdiegė jam širdį ir jau šoko bėgti, bet nukeksnojo kelius žingsnius ir staptelėjo. Ir ko gi jam bėgti. Ar pasigirti, kad pavėlavo, kad niekas nenori pas Petkų eiti?

Palaukė kiek ir dar atsigrįžo į turgavietę. O ten tie biaurybės taip smagiai ir narsiai ripką daužė.

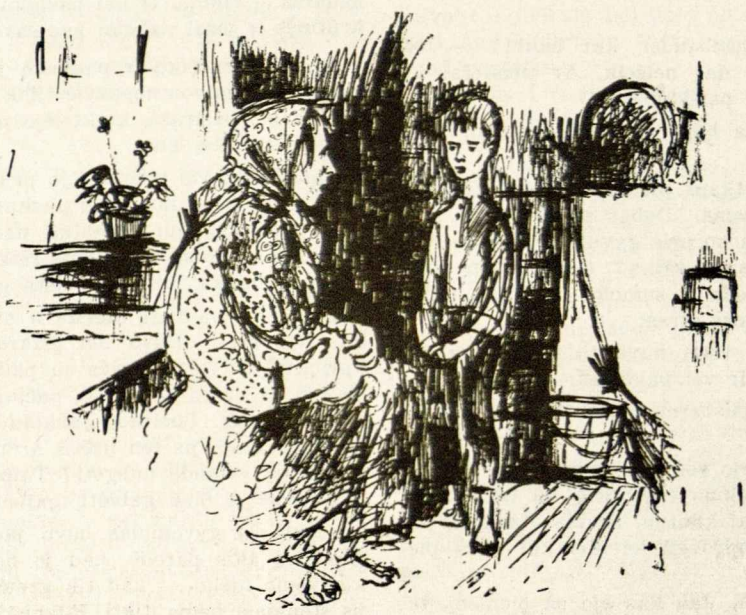

Vytautas Žvirzdys

SOCIALIZMO SAULĖLEIDIS

Kalbėti apie socializmo saulėleidį epochoje, kurioje šitas žodis tebėra vienas iš populiariausių, atrodytų perdrąsus bandymas arba ekstravagancija. Juo labiau, kai esame liudininkai socialistinių pergalių parlamentiniuose rinkimuose ir kai žymūs ekonomistai-teoretikai[1]) pranašauja kapitalizmo sunykimą ir neatsiekiamai su tuo surištą socialistinės saulės užtekėjimą kapitalizmo griuvėsių tamsoje.

Šis straipsnelis nepretenduoja į "pranašystes". Jo tikslas — duoti trumpą socializmo evoliucijos analizę. Šitos analizės radiniai betgi turėtų iškelti pagrindines linijas, kuriom socializmas ėjo iki šiol, priežastis, kurios veikė socializmo evoliuciją. Teisingu J. Bryce[2]) tvirtinimu, šitos priežastys kiekvienam nagrinėjime nurodo ir tolimesnio plėtojimosi potencijas. Šitos potencijos socializmo evoliucijoje, kaip strp. autorius jas mato, duoda racionalaus pagrindo kalbėti apie socializmo saulėleidį. Tai neturėtų reikšti totalaus socializmo išnykimo, nes paprastai didžiųjų istorijos judėjimų praskleistos idėjos ir sukurtos institucijos nepranyksta totaliai, bet suyra pamažu po to, kai peržengę savo žydėjimo zenitą, palaipsniui perduoda naujoms kartoms istorinėje kovoje išbandytą ir išlikusį savo kūrybinį palikimą.

Istorinis žmonijos rūpestis — socializmo iššaukėjas

Reikia sutikti su politinės teorijos istoriku anglu C. D. Burns, jog ašis, apie kurią sukasi bendruomeninio žmogaus istorija, yra suausta iš dviejų idėjinių gijų — laisvės ir tvarkos[3]) Asmeninė laisvė ir bendruomeninė tvarka buvo ir tebėra pagrindinis bendruomenėje gyvenančio žmogaus rūpestis. Galima būtų tvirtinti, jog tvarka yra personalinės žmogus laisvės koreliatas. Asmuo savo natūra yra bendruomeninis, t. y. yra bendruomenėje. Bendruomeninis gyvenimas būtinai atsineša bendrojo gėrio sąvoką, kuri įvairiausiai interpretuojama ir visada bandoma realizuoti. Bendrojo gėrio realizavimas bendromis priemonėmis, t. y. socialinės tvarkos principas ir asmeninė žmogaus laisvė neišvengiamai sueina į didesnį ar mažesnį konfliktą. Šitie du pagrindiniai bendruomeninio gyvenimo faktai yra būtina suvesti į harmoniją. Asmeninės laisvės ir socialinės tvarkos principai turi būti koordinuoti. Priešingu atveju ar vienas ar kitas yra pažeidžiami. Šito konflikto ir šios koordinacijos išsprendimas ir yra pagrindinė problema, žmonijos mintytojų ir politikų rišta jau nuo Platono ir Periklio laikų.

Retu aštrumu ši problema iškilo individualistinio liberalizmo prasiskleidimo metais. Nors liberalizmą ir socializmą, abu, reikia laikyti kilusiais iš individualistinės XVIII a. pabaigos dvasios, tačiau jie reprezentuoja dvi kryptis, kuriom per renesansą ir protestantizmą ir apšvietos amžių susidariusi individualistinė žmogaus laisvės ir asmeninės laimės idėja pasuko. Socializmas atėjo papildyti liberalistinio individualizmo nukrypimų ir nepasisekimų, kaip tai socializmo propagatorių anuo metu buvo suprantama.

Liberalizmas atnešė žmonijai bent tariamą politinę laisvę ir lygybę. Bet liberalistinė filosofija ir liberalų ekonominės teorijos per primityviai sprendė asmeninės laisvės ir socialinės tvarkos koordinacijos problemą, paprastai sutapatindami bendrąjį ir individualųjį gėrį. Tuo tarpu ekonominė praktika po vadinamosios industrinės-komercinės revoliucijos XVIII a. gale ir XIX pr. rodė ką kitą. Fabrikų išaugimas amatininkus ir smulkių dirbtuvėlių savininkus išmetė iš darbo ir privertė proletariaut. Kapitalas neišvengiamai plaukė į vis mažiau ir mažiau rankų. Padėtį sunkino nepaprastas europiečių prieauglio padidėjimas: per šimtmetį europiečių skaičius paaugo daugiau negu dvigubai. Anas laikotarpis, kaip retai kuris kitas, patvirtino jau Platono pasakytą mintį, jog valstybė, "kad ir kaip būtų maža, faktiškai yra padalinta į dvi: vieną — valstybę neturtingųjų, kitą — turčių"[4]). Individualistinio liberalizmo amžius buvo praradęs bendruomeniškumo sąmonę, t. y. supratimą, jog kiekvienas bendruomeninis veiksmas turi socialinį rezultatą, kaip kiekvienas rezultatas — socialines priežastis; konkrečiai — jog turtas ir materialinė gerovė visų piliečių bendrų pastangų vaisius, jog visiems turtą gaminantiems, ne tik produkcijos priemonių savininkams, priklauso ir atitinka pagamintojo turto dalis ir atitinkama vieta visuomenėje. Liberalizmas faktiškai paneigė socialinės nuosavybės funkciją. Taipgi, nors asmeninės laisvės, garantuojančios žmogaus vietą bendruomenėje, ir buvo paskelbtos, sukurtosios institucijos nesiėmė jų garantavimo visiems. Tuo būdu dirbantysis atsidūrė lyg ir už bendruomenės ribų. Proklamuojant laisvę, nebuvo sukurta socialinė tvarka, kurioje tos laisvės gyvuotų lygiai visiems.

Šitos minėtosios socialinės sąmonės išvystymas ir konsekventiškai atitinkamos socialinės tvarkos sukūrimas tapo pagrindine socialinių reformatorių idėja ir tikslu. Vienas tų reformatorių buvo XVII a. gale — XIX a. pradžioj gimęs judėjimas, kuris gavo socializmo vardą. Socializmas, kaip minėjome, atėjo papildyti individualistinio liberalizmo. Vėliau jis pasišovė liberalizmą visiškai sugriauti. Bet iš vienos idėjos gimę, šie dvynukai, atrodo, dabar aiškiai eina į susitikimą vėl viename taške.

Socializmas prieš Marksą

Socializmas nuo pat savo pasirodymo pradžios buvo daugiareikšmė sąvoka. Dar labiau daugiareikšmė jinai yra šiandien. Pirmasis, kuris "socializmo" žodį pavartojo, buvo **Owenite Cooperative Magazine** — žurnalas, leidžiamas turtingo New Lanark, Anglijoje, fabrikanto Roberto Owens. Šitas Owens buvo ir pirmasis, kuris sistematingiau ėmė judinti geresnės socialinės tvarkos klausimą. Jisai savo ideologiją vadino "racionaline bendruomenei organizuoti sistema" arba "naujuoju moraliniu pasauliu". Owens manė, jog dvi didžiausios ydos, trukdančios sukurti geresnę tvarką, yra konkurencija ir tinkamo švietimo nebuvimas. Jis todėl advokatavo kooperaciją, kuri turėtų pašalinti konkurenciją, ir švietimo tinklo išplėtimą bei sąlygų darbininkijai šviestis sudarymą. Jo skelbtasis judėjimas nebuvo darbininkų kaip klasės judėjimas. Jis neskelbė nei klasių kovos. Todėl nebuvo ir radikalus, pagal šiandienines sąvokas. Owenso judėjimas buvo centralizuotas 1830 metais, bet, 1834 m. valdžios ir pramonininkų sugriautas, tapo partizaniniu. Owenso socializmą K. Marksas vėliau pavadino utopiniu, kadangi tasai neturėjo aiškios struktūros, nebuvo klasės judėjimas, nenorėjo sugriauti esamos tvarkos totaliai, o taipgi nebuvo pakankamai organizuotas. Prie tos pat rūšies — utopinių socialistų — yra priskiriamas ir prancūzas Sant Simon, sukūręs pusiau religinį socializmą, reikalavęs teisingesnio atlyginimo darbininkams ir tvarkingo ekonominio gyvenimo valdymo, kuris būtų ekspertų suplanuotas. Idėjingieji prancūzai yra praturtinę utopistų sąrašą ir vardais, kaip Fourier, kuris norėjo kurti panašius į Owenso kooperatinius kaimus — **phalasteres** vadinamus, taipgi Proudhon, kuris daugiau buvo anarchistas, bet turėjo didelės įtakos kooperatinio judėjimo ir profesinių sąjungų išsivystymui Prancūzijoje. Proudhon įtaka iš viso tuolaikiniam socialistiniam pasauliui buvo didelė, jog net buvo abejojama ar II Internacijonalas bus proudhoninis ar marksistinis. Radikalesnį pasiūlymą buvo padaręs prancūzas Louis A. Blanqui. Jis norėjo, jog valstybė pati išjungtų privačius kapitalistus iš ekonominio gyvenimo, kurdama valstybei priklausančias dirbtuves.

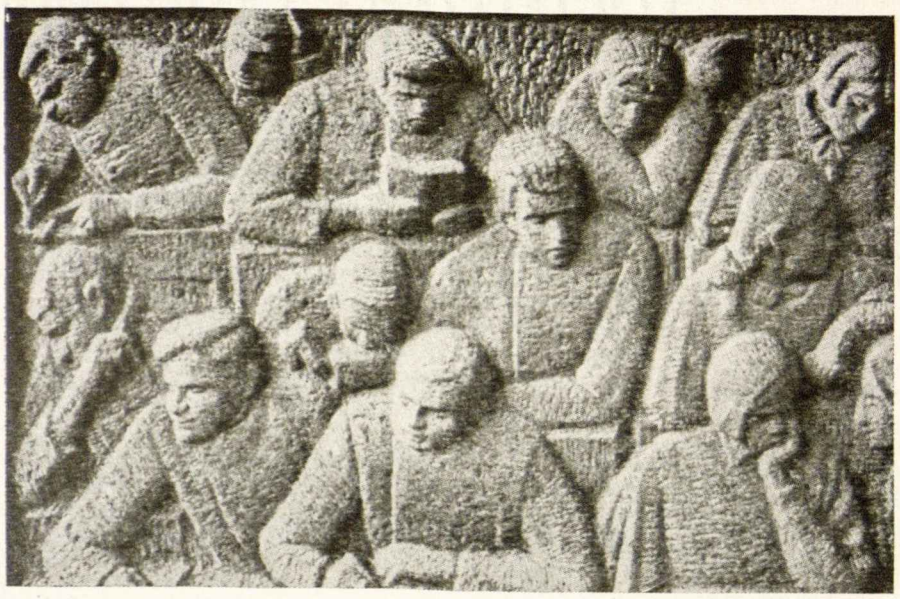

J. DAGYS

Mokiniai
(granitas)

"Utopistinis" XIX amžiaus socializmas žymesnių pasėkų socialiniam gyvenimui neturėjo, nors ir praskleidė daug naujos socialinės tvarkos minčių.

Marksizmas

Sistematinį, vadinamą "mokslinį" pavidalą, socializmui davė K. Marksas ir jo ištikimas bendradarbis Friedrichas Engelsas. Karolis Marksas yra sistematinės socializmo teorijos kūrėjas, Engelšas — interpretatorius ir po Markso mirties — modifikatorius. Marksas buvo Vokietijos žydas, politinis emigrantas Anglijoje. Mokslus jisai buvo ėjęs Vokietijoje, kur iš Feuerbach pasisavino jo materializmą, o iš savo mokytojo Hegelio — dialektinį metodą. Materializmas ir jo dvasia vedamas dialektinis istorijos interpretavimas sudarė pasaulėžiūrinius Markso politinės filosofijos pagrindus. Marksas pripažįsta tik pozityvistinę, apčiuopiamą, faktinę realybę. Jam žmogus gyvena tiktai žemėje. Dėl tos priežasties religija turi būti pašalinta iš žmogaus gyvenimo, kadangi jinai, kalbėdama apie antžemišką gyvenimą ir laimę, trukdo žmogui matyti tikrą realybę. Žmogaus laimė turi būti sukurta regimajam pasauly.

Dialektinio materializmo esmę sudaro idėja, jog "visas bendruomeninio ir kultūrinio gyvenimo išsivystymas yra determinuojamas vien tik ekonominių sąlygų" (K. Marx). Tai nereiškia, kaip teisingai pastebi Schupeteris, jog religija, moralė, politika gimsta iš ekonominių motyvų. Marksas tvirtino, jog ne ekonominiai motyvai, kaip dažnai daug kas supranta, bet ekonominės **sąlygos** pavidalina idėjas, moralę etc. ir jos vienos iššaukia naujų institucijų iškilimą ar išnykimą. Bendruomeninėje produkcijoje, pagal Marksą, žmogus nepriklausomai nuo jo valios yra įjungiamas į tam tikras produkcijos sąlygas. Šitų sąlygų visuma sudaro ekonominę bendruomenės struktūrą, "realią bazę, ant kurios iškyla teisinis ir politinis pastatas, kuriam atitinka tam tikros bendruomeninės sąmonės formos. Materialinio gyvenimo produkcijos būdai determinuoja socialinį, politinį ir dvasinį gyvenimo procesą" (K. Marx). Šitas istorinis procesas vyksta pagal hegelianišką dialektiką. Progresas esąs atsiekiamas priešingumų susinaikinimu. Taip kapitalistinė bendruomenė (tezė) bus pakeista proletariato (antitezė). Rezultatas bus beklasinė bendruomenė ir socialistinė jos tvarka (sintezė).

Šitokiu pasaulėžiūriniu nusistatymu Marksas ateina kurti ekonominės doktrinos. Iš vieno liberalistinės ekonomijos kūrėjų, Ricardo, pasiskolinęs mintį, jog darbas yra vienintelis visų materialinių vertybių kūrėjas, Marksas nuveda ją ligi logiškos išvados, būtent — jog kapitalas ir darbas, t. y. darbininkai ir kapitalistai yra du prieštaraujantieji poliai, dvi viena kitai priešingos klasės. Kapitalistas niekad neatlygina darbininko atitinkamai pagal jo darbą. Kapitalisto tikslas — sukurti surpluso vertybese, kurios neštų jam pelną. Pelnas yra vadovaujantis motyvas kapitalistinėje produkcijoje. Už šitą pelną nešančio surpluso pagaminimą darbininkas niekad nėra atlyginamas. Jeigu jis būtų, kapitalistas turėtų atsisakyti pagrindinio motyvo, vedančio jį į ekonominį gyvenimą, t. y. pelno, kas yra neįmanoma. Todėl kapitalistas visada išnaudoja darbininką, jis negali jo neišnaudoti. Todėl jokis klasių bendradarbiavimas nėra įmanomas. Klasių žūtbūtinė kova yra neišvengiama.

Pagal Marksą, tos kovos laimėtoju būtinai turi išeiti darbininkija — proletariatas. Mat, vykstant tokiam darbininkijos išnaudojimui, vyksta didelė kapitalo akumuliacija. Kapitalas sueina kaskart į mažiau ir mažiau rankų. Tuo būdu, tarpas tarp kapitalistų ir darbininkų vis didėja. Esant tokiam nelygiam pelno vertės pasidalinimui, ekonominės krizės yra neišvengiamos. Jos ir nuvesiančios kapitalizmą į pražūtį. Proletarinei revoliucijai todėl laikas neišvengiamai pribręs kiekvienoje kapitalistinėje sistemoje. Šita revoliucija bus jau tik neišvengiamo istorinio proceso apvainikavimas proletariato pergale. Revoliucija vyks, aišku, jėgos pagalba. Naujoje santvarkoje turės būti įvesta proletariato diktatūra, nes darbininkų klasė bus valdančioji ir jos uždavinys bus pakeisti seną ekonominę sistemą į naują. Naujoji sistema sukurs beklasinę bendruomenę, kurioje pagrindinis šūkis bus: "iš kiekvieno pagal jo pajėgumą, kiekvienam pagal jo reikalus". Marksas vaizdavosi, jog naujojoj santvarkoj bus pagaminama tiek, jog visiem visko užteks pagal anksčiau minėtąjį principą ir viskas bus tobulai padalyta.

Marksas pats savo laiške Weydemeyer 1852 m. rašė, jog jis manosi įrodęs, kad "(1) klasių egzistavimas yra surištas su atskira, istorine produkcijos išsivystymo faze, (2) kad klasių kova būtinai veda į proletariato diktatūrą ir (3) kad ši diktatūra yra tik perėjimas prie visų klasių pašalinimo ir beklasinės bendruomenės". Žodžiu, galutinis Markso tikslas buvo beklasinė bendruomenė. Šitoje bendruomenėje valstybės reikalingumas bus sumažėjęs, jei ne visai išnykęs. Taigi, galutinis marksizmo tikslas priartina jį prie anarchizmo.

Ši doktrina yra internacionalinio pobūdžio, kadangi kapitalistinė sistema visur ta pati ir jos išsivystymo procesas tas pats visur. Doktrinos nešėjas yra visų kraštų proletariatas, nes jo vargai ir uždaviniai vienodi. To-

dėl proletariatas turi vienytis. Proletariatas yra vedamas darbininkų partijos. Šičia Marksas su Engelsu pasisakė jau nebe už socialistinę, bet tiesiog už komunistinę partiją. Išdidžiai ir grėsmingai jie paskelbė Europai Komunistų Manifesto (1848) įžangoje, jog "vaiduoklis eina per Europą — komunizmo vaiduoklis".

Bendrais žodžiais kalbant, ši Markso doktrina buvo priimta kaip socializmo evangelija. Nors tai nereiškia, jog to meto socialistai visi buvo įsitikinę Markso teorijos teisingumu. Lygiagreta su šios doktrinos populiarėjimu augo ir sindikalistinis bei gildinis socializmo sąjūdis. Ir prieš antrąjį socialistų internacionalą steigiant, kaip minėjome, daug kam buvo neaišku, ar internacionalas bus marksistinis ar proudhoninis. Porai dešimtmečių praėjus nuo Markso "Kapitalo" paskelbimo prasidėjo Markso pasaulėžiūrinių bei ekonominių doktrinų kritika, nuvedusi į socializmo desintegravimąsi, nors tuo pačiu laiku socialistinės partijos steigėsi ir augo įvairiuose Europos kraštuose.

2.

Marksistinis socializmas yra ne tik ekonominė-socialinė, bet ir pasaulėžiūrinė doktrina. Pasaulėžiūriškumas marksistiniame socializme buvo neatjungiamas nuo ekonominės-socialinės reformos. Socializmo tikslas buvo ne tik senos kapitalistinės sistemos, bet ir senos moralės standartų sunaikinimas ir jų vieton naujų — socialistinių sukūrimas. Čia jau nebebuvo kalbos vien apie liberalistinę santvarkos pakoregavimą. Todėl socializmo doktrina paliečia ir religinį gyvenimą, ir auklėjimą ir estetiką. Žodžiu, jinai duoda žmogui visą gyvenimo filosofiją, pasišovusi reformuoti ne tik sistemą, bet ir toje sistemoje gyvenantį individą, nors pastarojo reforma turėjo būti atsiekiama kaip socialinės-ekonominės reformos rezultatas. Marksistinis socializmas yra tat daugiau negu socialinės problemos sprendimo doktrina. Jis yra kartu žmogaus kaip tokio problemos sprendimas. Žmogus, pagal istorinio materializmo teoriją, yra totaliai determinuojamas viso produkcijos sąlygų komplekso. Tąjį kompleksą pakeitus nauju, žmogus bus išvaduotas, naujas ir laimingas — bus pakeistas. Marksistinė samprata sutapatina ir pačią bendruomenę su valstybe. Šis sutapatinimas tariamai atstato individo ir valstybės santykį, nurodo individui jo vietą bendruomenėje. Ir nors pagrindinis tikslas yra žmogaus išvadavimas ir vidinės laisvės garantavimas pilnutiniam asmens išsivystymui, marksizmas faktiškai žmogų paverčia sudėtine valstybinės ekonominės mašinos dalele, paverčia gamintoju, paneigdamas žmogaus asmens ir jo laisvės primatą. Individualūs tikslai yra visiškai subordinuoti bendruomenės tikslams. Socialinė visuma yra tikslas pats sau, individas gi — tik tarnaujantis valstybinio kūno narys. Asmens laisvė yra nustumiama į antraeilę, jei ne dar žemesnę vietą, pirmuoju tikslu laikant ekonominę gerovę, socialinį aprūpinimą, ir kaip vėliau socialistų partijų pratika parodo, partijos pačios išsilaikymą valdžioje. Socializmas, kuris pasistatė sau tikslu išvaduoti žmogų iš pelnu motyvuotos kapitalistinės sistemos vergijos ir padaryti kapitalą visumos tarnu, tarnu paverčia ne tik kapitalą, bet ir žmogų patį. Žodžiu, tariamai išspręsdamas vieną amžinosios problemos pusę, t. y. sukurdamas organinę tvarką, marksistinis socializmas paneigia antrąją pusę, t. y. žmogaus asmens laisvės ir vertės išlaikymą. Šitą faktą ypatingai ryškiai pailiustruoja socialistų ankstusis nusistatymas Sovietų Rusijos atžvilgiu. Darbininkų ir Socialistų Internacionalo kongresas Hamburge 1923 priėmė rezoliuciją, kurioje sakoma, jog "kongresas mano, kad visų pasaulio darbininkų pareiga yra visom jėgom kovoti prieš imperialistinių valstybių kišimąsi į Rusijos vidaus reikalus". Šitas kongresas aiškiai žinojo, koks teroras Rusijoje vyksta ir reikalavo tą terorą užbaigti. Bet socialistai manė, jog laikinis asmeninių laisvių suvaržymas yra galimas, jeigu to reikalauja naujos ekonominės-socialinės struktūros sukūrimas. Jie ekonominę santvarką pastatė aukščiau demokratijos, taip kartu ir tvarką aukščiau laisvės. Ši filosofija buvo paremta tikėjimu, jog po kurio laiko Rusijoj dalykai susitvarkys gera linkme, o iki tol niekas neturi kištis į jos vidaus reikalus, nes Rusija yra pirmoji galinga anti-kapitalistinė tvirtovė. Nepaslaptis, jog ir neseniai miręs kovotojas prieš komunizmą anglų užsienių reikalų min. Bevinas 1920 m. organizavo Anglijoj protesto streikus prieš Churchillio ir kitų intervenciją Rusijos įvykiuose. Sombartas ir daugel kitų teoretikų mano, jog bolševizmas ir jo praktika yra natūrali Markso doktrinos išdava. Reikalinga būtų, atrodo, su šiuo teigiamu sutikti, nes kai vėliau socializmas skyrėsi nuo komunistų, jisai kartu skyrėsi — ir tebesiskiria — nuo Markso ideologijos.

Marksizmas, kaip loginė visuma, kuri atsako į visus klausimus, sužavėjo ne vieną ano meto socialinės reformos jieškantį protą; bet tiem, kurie matė abi problemos puses, t. y. ne tik visumą-bendruomenę, bet ir asmenį, ne tik tvarką ir ekonominį bei socialinį saugumą, bet ir laisvę, marksizmas liko tik daliniu sprendimu.

(Pabaiga kitam numeryje)

---

[1]) J. A. Schumpeter, Capitalism, Socialism and Democracy, New York, Harper, 1942. Trys leidimai lig šiol. Knygoj prof. Schumpeteris, kilimu austras, įrodinėja, jog pati kapitalizmo evoliucija įgauna socialistinio ūkio bruožus. Todėl socializmo atėjimas neišvengiamas.

[2]) James Bryce, The American Commonwealth, II t., 1920 m. leid., 902 p., The MacMillan Co, New York, 1920.

[3]) C. D. Burns, Political Ideals, Oxford University Press, London, 10 leid., 1932.

[4]) Platonas, Respublika, IV, 423.

Ada Karvelytė

PRAVAŽIUOJANT

Riviera, Nica, Monte-Carlo
Ekspresas nešasi žaibu . . .
O, tėviške, tave kaip sapną
Čia šitoj pasakoj regiu . . .

Gražuolė salė tartum auksu
Smiltelėm žaidžia pajūriais . . .
Jaučiu, širdis nurimus klausos —
Dainuoja jūra ir kalnai . . .

Riviera, Nica, Monte-Carlo
Ekspresas nešasi žaibu . . .
Mažytę tėviškę kaip sapną
Čia šitoj pasakoj regiu . . .

PASAULIEČIO VAIDMUO BAŽNYČIOJE

KUN. V. BAGDANAVIČIUS, MIC

Nelengva yra pasauliečiui rasti tinkamą vietą Bažnyčios gyvenime. Pasaulietis, beieškodamas to vaidmens, kurį jis turėtų vaidinti Bažnyčios gyvenime, labai dažnai nukrypsta į vieną ar kitą kraštutinumą. Arba jis savo vaidmenį čia perdeda arba jo neįvertina. Ir tik gana retais atvejais jis savo vietą Bažnyčios gyvenime randa. Žinoma, mes čia kalbame apie tokį pasaulietį, kuris Bažnyčios gyvenime nori reikštis plačiau, visuomeniškiau. Galima sakyti, kad jam rasti savo vietą Bažnyčios gyvenime yra taip pat sunku, kaip savo išganymą laimėti. Nes joks žmogus, gyvenąs pasaulyje, negalėtų sakyti, kad jis jau visiškai yra tapęs tuo, kuo jis turėtų ir galėtų būti. Dėl to kiekvienas turi teisės ir net pareigos svarstyti klausimą, ar jis Bažnyčios gyvenime vaidina teisingą ir sau atitinkamą vaidmenį.

Reikia pastebėti, kad jau baigiasi antras tūkstantmetis, kaip pasaulietis krikščionis vargsta, ieškodamas savo vietos Bažnyčios gyvenime ir vis negali jos rasti. Mūsų laikai šį klausimą iš naujo iškelia į dienos šviesą.

Ir vienos pusės, labai išbujoję įvairūs pasaulietiški mokslai šiais laikais yra labai praplėtę pasauliečio šviesuolio galvoseną ir jo savisąmonę. Iš kitos pusės, didelis pasauliečių inteligentų domėjimasis Bažnyčia, grįžimas į ją su visu savo dvasiniu pajėgumu, skatina ją padaryti vietos pasauliečių veikimui Bažnyčioje. Ir Pijus XI tai yra formaliai padaręs. Jis pakvietė pasauliečius į apaštalavimą ir veikimą Bažnyčios rėmuose. Pijaus XI mokslas nėra tik koks taktinis Bažnyčios prisitaikymas naujiems laikams, bet kartu ir priminimas pasauliečiams jų visada laukiančio didelio vaidmens Bažnyčios gyvenime.

Būtų galima eiti šimtmetis po šimtmečio per Bažnyčios gyvenimą ir jame stebėti, kaip pasaulietis šviesuolis čia savo uždavinį suprato ir kaip jį atliko. Nieko didingesnio šioje srityje turbūt nerastume, kaip vieną vyrą ir vieną moterį, stovinčius vidurinių amžių laikais. Tai būtent yra: **šv. Kotryna Sienietė** ir didysis poetas **Alighieri Dante.** Katrina Sienietė, paprasta pasaulietė moteris, kuri savo gausiais laiškais yra mūsų laikų redaktoriaus prototipas, sprendė ginčus tarp miestų, kunigaikščių ir popiežių. Kai kunigija Bažnyčioje gyveno savo didžiausius pažeminimo laikus, būtent kai buvo atsiradę trys popiežiai, ši pasaulietė moteris visus kvietė į išmintį ir teisingai suprastas savo pareigas. Ji parkvietė popiežių iš Avignono Romon. Ji taikė Bažnyčią su pasauliniais valdovais. Ji taip nuostabiai mokėjo pažinti kiekvieno veiksnio savitą prigimtį, kad, nepažeisdama jų teisių, sugebėjo pateikti šviesių sugestijų. Šv. Kotryna Sienietė yra nepasiekiama dorinė aukštuma ir mūsų laikų kiekivenai moteriai veikėjai.

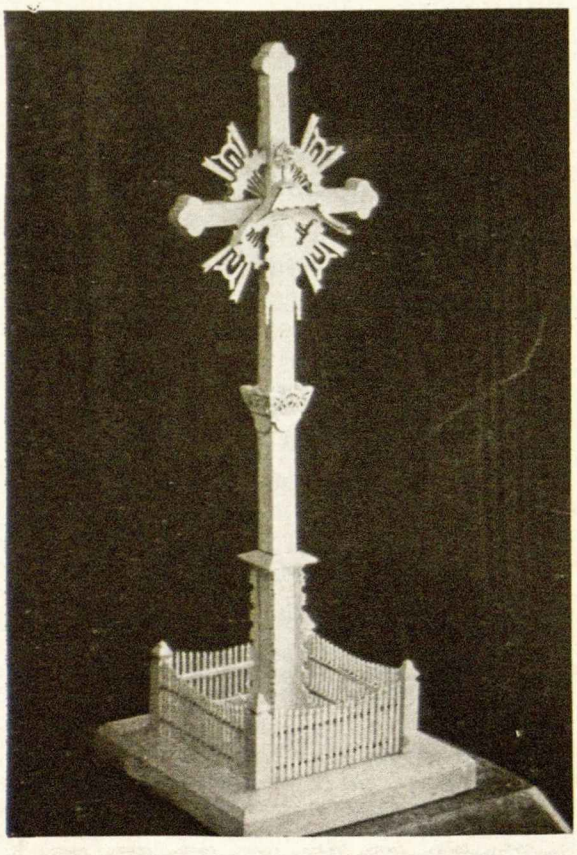

Alighieri Dante taip giliai buvo susirūpinęs pasauliečio kataliko vaidmeniu šalia dvasiškijos, kad šiuo rūpesčiu yra persunktas visas jo gyvenimas ir kūryba. Jis turėjo tokį idealų vaizdą aukščiausios pasaulietiškos institucijos, kuri ranka rankon su popiežium veiktų žmonijos gerovei, kad, kai jis pamatė, jog ta idėja yra ilgiems amžiams laidojama, jis taip giliai nuliūdo, kad niekas jo negalėjo paguosti. Ir žūstančiai pasauliečio kataliko idėjai apraudoti jis pragydo nemirtingomis "Dieviškosios komedijos" giesmėmis. Į pragarą jis nugramzdino visus tuos, kurie, jo manymu, sukliudė centrinei pasauliečių organizacijai atsirasti ir veikti šalia dvasinės valdžios. Nepaprastas gailestis ir ilgesys pagavo jo sielą, kai jis matė griūvant šią lygsvarą ilgiems ilgiems Bažnyčios laikams.

Po Dantės jau niekas kitas taip didingai ir kartu taip garbingai už savo vietą Bažnyčios gyvenime nesikovė. Atėjo renesanso laikai, kurie žmogaus išganymo idėją jau neėmė taip rimtai. Jie apvilko ją svajonės rūbu ir atitraukė iš gyvenimo. Atėjo Liuteris, kuris norėjo išaukštinti pasaulietį. Bet šio išaukštinimo jis pasiekė, sunaikindamas kunigą. Neturėdamas su kuo lygiuotis, vėlesnių amžių pasaulietis tapo visus pavergiančiu absoliutiniu valdovu, o vėliau visus išnaudojančiu liberalu. Savo vieta Bažnyčioje šis žmogus jau nesidomėjo. Jam rūpėjo tik jo vieta pasaulyje. Ir taip žmogaus smukimas ėjo pirmyn. Socializmas bandė dar ieškoti žmogaus vietos kitų žmonių tarpe, o komunizmas jau ir šiuo klausimu sau galvos nekvaršina. Jis tenkinasi tuo, kad žmogus savo gyvenimu išreiškia ir kiek dvasingiau įgyvendina paprastas gamtos jėgas.

Tai iš tikro yra liūdnas žmogaus kelias į žiaurią gamtos nelaisvę, kurią Dantė atvaizdavo savo pasmerktuosiuose pragare. Ten daugumas iš jų kenčia kokias nors medžiagos kančias.

Kai šitokį tolimą kelią nuėjęs žmogus šiandien pradeda dairytis savo vietos Bažnyčioje, tai tas uždavinys yra jam labai nelengvas. Žinoma, ne kiekvienas šviesuolis yra atėjęs į Bažnyčią iš socializmo ar komunizmo. Tačiau mes jokiu būdu negalime išsiginti, kad visas, per paskutinius šimtmečius nueitas, pasauliečio dvasios kelias mums vienaip ar kitaip nebūtų daręs įtakos. Dėl to, pradėdami ieškoti savo vaidmens Bažnyčios gyvenime, mes kiekvienas turime turėti tik drąsos ir nusižeminimo, kad galėtume prisipažinti, jog mes čia ateiname iš gana toli. Tai yra pirmoji sąlyga, norint rasti savo vietą Bažnyčioje. Mes turime drįsti perkainuoti ir patikrinti visas tas vertybes, kurias mes paveldėjome iš praėjusių šimtmečių dvasios; iš tos dvasios, kuri, nuosekliai ir iki galo išvesta, privedė pasaulį prie komuniz-

(nukelta į 17 psl.)

NOBELIO PREMIJOS LAUREATAS

PAER LAGERKVIST

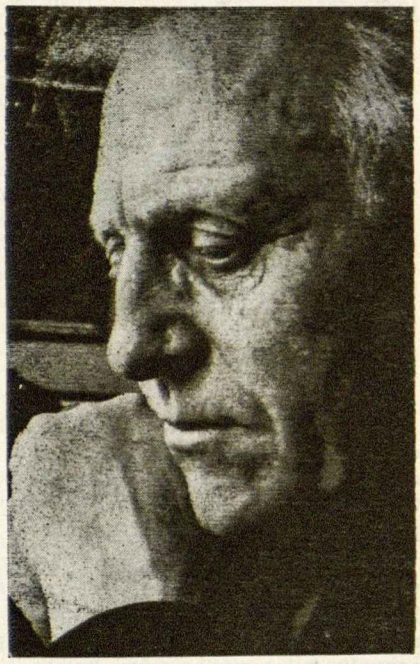

NELIŪSK, MARIJA

Marija, neliūsk, mirė tavo sūnus,
Žmonių gi sūnus prisikėlė.
Iš tavo kančios per pasaulio vargus
Gyventi žmogus pakils vėliai.

Tu kraują nutekusį vien tematai
Ir žaizdų skyles jojo šone.
Sakau o aš tau: dar neviskas tatai —
Neveltui jis kentė už žmones.

Ant kryžiaus kas kybojo viens be vilties
Ir Dievo padangstėn ilgėjos,
Tik dalį išrovė tas žemės pykties
Ir mirė jis kaip atpirkėjas.

*
* *

Atėjo laiškas man apie vasarojaus laukus,
Serbentų krūmus, vyšnynus mūs.
Atėjo laiškas iš mano motinos senos,
Rašytas drebančia ranka jos.

Žodin prie žodžio liūliavo pievos dobilų,
Rugiai pribrendę, lysvės gėlių
Ir Jis, kurs klosto likimą mūs
Iš metų į metus.

Sodybos šildėsi saulės kaitroj,
Saugioj mūs Viešpaties globoj,
O žemės taikai iš aukštai
Skambėjo žvangantys varpai.

Sode kvepėjo takų ūksmė,
Levendros, vakaro šventa giesmė,
Sekmadienio rimtis šviesi,
Kai ji man rašė laišką šį.

Dienom, naktim skubėjo laiškas šis,
Vien tik kad aš — tas tolimas svetys —
Galėčiau sužinot nūnai,
Kas pasilieka amžinai.

(Iš švedų kalbos vertė **Juozas Lingis**)

PAER LAGERKVISTAS, 1951 metų Nobelio literatūros premijos laureatas, gimė 1891 m. kovo mėn. vienoje švedų geležinkelio sargo šeimoje. Literatūroje Paer Lagerkvistas pradeda reikštis jau 1913 metais. Pirmajame jo eilėraščių rinkinyje "Baimė" matosi geroka vokiškojo ekspresionizmo dozė. Poetas tuo metu dar blaškosi, ieško gyvenimo prasmės, atrodo, jos neranda, ir visa tai atsispindi jo kūryboje. 1919 metais pasirodo antroji jo poezijos knyga "Chaosas". Dalis šios knygos eilėraščių, surinkti atskirame skyrelyje "Tikėjimo vietoje", žymiai skiriasi savo šviesesniais tonais nuo ankstyvesniųjų. Lagerkvistas pasuka giedresnės nuotaikos kryptimi, ir nuostabi harmonija bei gyvenimo džiaugsmas dvelkia iš jo pirmosios prozos knygos "Amžina šypsena" ir tolimesnių jo poezijos knygų "Laimingojo kelias" ir "Širdies dainos".

Jieškodamas naujų temų, Paer Lagerkvistas savo kūrybos motyvais pasirenka amžinąsias žmogaus problemas — kovą tarp Gėrio ir Blogio. Jis tiki žmogumi ir gerąja žmogaus Dvasia, ir tas jo tikėjimas išreikštas knygose "Nugalėtasis gyvenimas" ir "Kovojanti dvasia". Tačiau jis mato pasaulyje egzistuojantį Blogį ir savo "Budeliu", parašytu 1933 metais, stoja į kovą prieš smurto jėgą. Tą kovą tęsia jo dramos "Žmogus be sielos" (1936), "Laimėjimas tamsybėse" (1939) ir romanas "Neužauga" (1945). 1948 metais Paer Lagerkvistas parašo romaną "Barabas", kuris buvo lyg paskutinis lašas į perpildytą jo kūrybos taurę, atnešęs autoriui aukščiausią įvertinimą. "Barabe" simboliškai vaizduojamas modernusis žmogus, svyruojąs tarp tikėjimo ir abejonės. Jis visur mato Dievą, bet nenori Jo pripažinti, jis gal ir norėtų tikėti, bet negali savęs prisiversti.

Nuo "Baimės" iki "Barabo" Paer Lagerkvistas yra parašęs 35 knygas — poezijos, dramos ir prozos. Daugelis jų, ypač paskutiniosios, žinomos plačiame pasaulyje, o "Barabas" jau yra išverstas į 15 kalbų. Literatūros premijai gauti Paer Lagerkvistą pristatė žymusis prancūzų rašytojas Andre Gide, kurio įsitikinimu "Barabas" yra įžymi knyga. Premijos įteikimo metu buvo paskaitytas aktas, kuriame Švedų Akademija šitaip pateisina taip didelę Lagerkvistui suteiktą garbę: "Už meninę galią ir už giliai įsišaknijusį savarankiškumą, kurį jisai parodo savo raštuose, jieškodamas atsakymo į amžinuosius žmonijos klausimus".

A. MAŽIULIS

senosios lietuvių

ŠVENTĖS

Savo kilme ir paskirtimi senosios lietuvių šventės sudaro du visai atskirus būrius. Vienos jų susiję tiesiogiai su žmogaus gyvenimu, su jo gyvenimo vyksmu ir sudaro tartum **šeimos** švenčių grandį, o kitos — tiksliausia būtų pavadinti **metų** ir **ūkio** šventėmis.

Šeimos šventės. Prie šeimos būrio priskirtinos **gimimo, vardo** parinkimo, **brandos, vedybų ir mirties bei mirusiųjų** prisiminimų šventės. Vienoms jų mes turime rašytinių žinių senuose raštuose, o kitas patiriame iš tautos papročių bei gyvosios mūsų kalbos.

Gimtuvės. Naujos gyvybės sutikimas seniesiems lietuviams buvo **uždara** šeimos šventė. Šiandieną nedaug turime žinių apie šią šventę, tačiau nevieno minimo **gaidžio** arba **vištos** auka, namų slenksčio **krauju** patepimas, t. y. auka protėvių vėlėms, auka **žemynai** ir visa eilė dar apeiginių papročių liudija šios šventės reikšmę ir visuotinumą. Pati šventė turėjo būti labai **uždara** šeimos šventė, kur dalyvavo tik artimieji giminės ir gal būt tik vienos moterys, nes reikėjo saugoti kūdikis nuo piktų akių ir raganų. Ši šventė greičiausia buvo **trečią** ar **devintą** dieną gimus kūdikiui, nes iki šiandien išlikusieji **apgėlai** šias dienas iškelia.

Vardo davimas. Visose pirmykštėse tautose yra daug reikšmės skiriama **vardui.** Daug kur tikima, kad žinant kieno nors vardą, galima tam žmogui pakenkti, todėl vardai tose tautose visados slepiami, t. y. vienas ir tikrasis vardas žinomas šeimoje bei artimoje bendruomenėje, o kitu einama į viešumą. Lygiai daug reikšmės skiriama ir pačiam vardo turiniui, nes tuo vardu tėvai išreiškia savo linkėjimus. Senieji lietuvių vardai, dabar išlikę tik **pavardėmis,** kaip tik ir byloja apie tokius linkėjimus. Jie yra sudaryti paprastai iš **dviejų** labai prasmingų žodžių, pvz. **Taut-gaila, Dau-gautis** (Daug-gautis), **Gin-tautas** (Gint-tautas), **Vis-girda, Nor-tauta, Nor-vydas, Vaiš-tautas** ir kt. Taip pat visa eilė papročių rodo, kad vardo kūdikiui suteikimas buvo surištas su švente, tik vėliau šiai šventei sukritus su krikščionybės atneštuoju krikštu, senieji papročiai išnyko ir pati šventė nusitrynė, išvirsdama jau gana paprasta šeimos ir giminių puota. Senasis vardo davimas buvo surištas su gaidžio auka protėviams ar žemynai ir su apeiginiu kūdikio įjungimu į šeimą ir giminę.

Brandynos. Sulaukus tam tikro amžiaus tiek berniukai, tiek mergaitės buvo įvedamos į suaugusiųjų bendruomenę, padaromi jos nariais. Visi paprotiniai likučiai šią viso kaimo šventę liudija buvus rudeniais. Pats įvedimas į suaugusiųjų bendruomenę buvo susijęs greičiausia su **vardo** pakeitimu (dar ir šiandieną rytų aukštačiuose žmogaus pavardė kinta drauge su amžiumi), didele puota (jos likučius aukštaičiai dar vietomis išlaikė) ir galbūt visa eile aukų (vietomis dar metamas maistas į šalį), bet daugiau jau apie šią šventę nieko negalima pasakyti.

Vestuvės. Ši šventė mūsuose ryškiausia išlikusi, nors pati krikščionybė įnešė daug ką nauja. Senajai vestuvių šventei priklauso atsisveikinimas su namų **ugnimi,** vėliau — stalu arba darželiu. Pats atsisveikinimas buvo atliekamas su aukomis namų vėlėms, gal dar Gabijai ir žemynai. Tokiomis pat aukomis buvo priimama jaunamartė ir naujuose namuose, ką rodo jos sutikimas su namų ugnimi, apeiginis vedžiojimas po naujus namus ir visa eilė kitų papročių.

Laidotuvės. Mirtis senojo lietuvio negązdino, ją sutikdavo jisai paprastai ir apeigingai. Mirus kokiam nors šeimos nariui, namuose prasidėdavo savos rūšies puota, net ir ne perdaug liūdna. Jaunam, t. y. nevedusiam (netekėjusiai) mirus, ši šermenų puota virsdavo, tarytum, vestuvėmis. Nuo mirties iki laidotuvių visa puota buvo sujungta su mirusiųjų prisiminimu ir žaidynėmis, o vėliau ji išvirsdavo net tam tikros rūšies varžybomis. Iš IX a. Vulfstano žinios patiriame, kad visą budėjimo metą buvo puotaujama ir žaidžiama (gal čia buvo sumaišytos raudos ir giesmės), o paskui dėl jo turto likučių varžydavosi. Ir daugiausia laimėdavo, kuris turėdavo greičiausį žirgą, nes jis galėdavo skubiausia prijoti prie didžiausios palikimo dalies, kuri buvo padėta toliausia nuo mirusiojo namų. Šiandienines mūsų krašto laidotuves ir palikimo dalybas stebėdami, galime rasti tam tikro panašumo ir pripažinti, kad labai didelio gailesčio nejaučiama. Į šiandienines šermenų dienas susirenka visa giminė ir pažįstamieji ne tik mirusiuosius prisiminti, bet ir tam tikra prasme net pasilinksminti bei išsigerti, kas ypač ryšku senosios kartos pasakojimus prisimenant. O XVII a. (Praetorius) dar pažymi, kad velionis buvo dar užgeriamas tokiais žodžiais:

— Žemynėle, būk linksma ir priimk šią dūšelę...

Vėlių prisiminimai. Iš istorinių šaltinių patiriame, kad seniau vėles prisimindavo kiekvienais metais, paprastai rudens metu. Vėlėms buvo paruošiamas valgis, tam tikros košelės pavidalu. Tą mini J. Dlugošas ir žinią galime susieti net ir su šiandieniniais papročiais, k. a. maisto dėjimu kapuose per Vėlines ar kitas didžiąsias šventes. XVI a. gale pradėję misijas jėzuitai Žemaitkiemyje pastebėjo ir daug senojo vėlių pagerbimo papročių, kurie jungtini su rudens metu (spalių-lapkričio mėn.) vėlių šventėmis. Ir apie tai St. Rostovskis randa reikalo pažymėti, jog ant stalo buvo išliejamas iš indo vanduo ir jo kampuose buvo sustatomi šaukštai. Žynys iššaukdavo vėles, prie apšviesto stalo žiburiais (ir dienos metu), ir padėdavo joms maisto ant trikojo (auka). Tuomet prasidėdavusi ir tikroji puota.

Šiandieną mūsų kaimuose per Vėlines, Kūčias ir Velykas galime pastebėti, jog paliekama maisto ir vėlėms pasisotinti, klausoma židinyje jų balso ir jos bandoma išsaukti. Tai vis būtų mažyčiai atgarsiai anų dienų vėlių šventės, sukritę su šiandieninėmis krikščioniškomis šventėmis.

Metų ir ūkio šventės. Senajam lietuviui metų laikai buvo tam tikra mįslė, visas tas gamtos keitimasis jam kėlė savotiškos baimės ir nuostabos, o kartu ir vertė jį dalyvauti šioje didžioje gamtos paslaptyje tam tikru būdu, t. y. švenčiant atskiras metų šventes. Ir anų dienų žmogus džiaugėsi sulaukęs **pavasario,** rūpinosi pilna įvairių netikėtumų **vasara,** teikiančia jam žemės vaisius ir baiminosi, laukdamas **žiemos.**

Pavasario švenčių buvo visas būrys. Kaip buvo švenčiama tikroji pavasario pradžia, istoriniai šaltiniai nebyloja. Tačiau lyginant kai kuriuos Jurginių papročius su

indoeuropiečių bei nomadų (piemenų) tautų papročiais, aiškėja, kad mūsų arklių ankstyvas pavasarinis maudymas ir kt., būtų galima sujungti su pavasario švenčių pradžia. Taip pat galima prileisti, jog tos šventės metu buvo aukojamas **jaunas žirgas,** t. y. mūsų proistorinius arklių kapinynus jungti ne tik su karo laimėjimų bei aukomis mirusiems, bet ir su pavasario švente, kuri greičiausia buvo švenčiama miškui sprogstant. Prie pavasario švenčių tenka priskaityti ir grynai ūkinės reikšmės šventes, k. a. pirmosios vagos, pirmos išginimo dienos ir sėjos pradžios papročius bei tam tikras šventes. Su pirmąja pavasario vaga buvo užariama duona (auka žemei), artojas sutinkamas su visa eile papročių visos šeimos ir vaišinamas. Seniau tokia pavasario šventė būdavo kartu ir viso kaimo šventė, ne tik atskirų šeimų, nes kaimas pradėdavo visus darbus vienu laiku.

Pavasario sėja dar mūsų senelių atminime buvo pusiau šventė. Sėjėjas ne tik pabučiuodavo žemę, bet dar ir užžerdavo ja duoną (auka žemei), o namo sugrįžus, buvo vaišinamas. Visos šios smulkios nuotrupos byloja, jog dar senesniais laikais ši sėjos diena tebebuvo ūkine šventė.

Pirmasis gyvulių išginimas pavasarį ir sudarė tam tikrą šventę. Dar ir šiandien stebime visą eilę papročių (pvz. iškilmingas piemens išleidimas, jam beržo rykštės įteikimas, kiaušinių prie tvarto durų užkasimas ir kt.), kurie liudija senosios šventės liekanas.

Baigus pavasarinę sėją, pradėjus javui kilti ir augti, seniau turėjo būti vėl viena šventė, kurios metu buvo siekiama geros derlos ir brandos. Šiandieninės Joninės su visa eile papročių šią šventę mums itin paliudija. Tai nebuvo **saulės** garbei šventė, kaip savu laiku apie ją buvo daug kalbama, bet grynai **ūkinė** šventė, siekianti apsaugoti laukų derlių nuo visokios nelemties.

Vasaros šventėms reikia priskirti mūsų rugiapjūtės **prapjūvas** ir **nuobaigas.** Tiek pirmasis rugių pėdas, tiek ir paskutinis buvo supjaunamas su tam tikromis apeigomis, aukomis ir maldomis. Šiandieną rugius pjauti pradeda dar seniausias šeimos žmogus, pirmas pėdas turi savo nepaprastą vietą tiek guboje, tiek klojime, o jį supjovus vietomis ne tik iškilmingai duona valgoma, bet dar ir į žemę užkasama (auka).

Paskutinis rugių plotelis pjaunamas su tam tikromis apeigomis dar ir šiandieną, ypač Dzūkijoje. Iš to plotelio **moterys** rūpestingai išravi, bet ne grynomis rankomis, o su naujomis prijuostėmis suimdamos, visas piktžoles, moterys ten užkasa "jievaro" (nepjaunamo ir paukščiams paliekamo plotelio) viduryje duoną ir t. t. Pagaliau ir visos pabaigtuvių vaišės, pramogos bei žaidimai nėra tik šių dienų padaras, o paveldėta iš gilios senovės.

Derliaus šventės buvo švenčiamos rudenį, pagal J. Dlugošių, tai spalių mėnesio pradžioje. Tuo metu buvę aukojami jaučiai ir avinai, šokama ir puotaujama miškeliuose per tris dienas. Šiai J. Dlugošiaus žiniai šiokių tokių duomenų galime sutikti ir šiandieną, stebint mūsų senuosius kūlės papročius ir juos sujungiant su vėlesnių autorių žiniomis. Tik plačiau apie šią derliaus šventę atskirai kalbėti labai nedrąsu, nes nežinia kiek ji buvo su giminės vėlių pagerbimu susijusi. Ir J. Dlugošiaus žinia, atrodo, nėra laisva nuo vėlių kulto, nes buvo puotaujama **miškeliuose,** t. y. alkuose.

Žiemos šventės. Ypatingai buvo švenčiamos tai žiemos pradžios šventės, nes žiema ir saulės netekimas gąsdino senąjį lietuvį. Ir šiandieną išlikę per Kalėdas visoki persirengimai, jaunimo vaikštynės su kaukėmis ir visa eilė kitų papročių aiškiai rodo tokių žiemos švenčių buvimą, nors jokių kitų duomenų neturime.

Viduržiemio arba pavasario šaukimo šventės mūsų tautai taip pat turėjo būti žinomos. Mūsų Užgavėnių papročiai su visu triukšmu, kaukėmis ir Morės vežimu — aiškiausias tų švenčių palikuonis. Šiandieną mes nebegalime šių švenčių daugiau atsekti, nes daugelį jų papročių krikščionybė sunaikino ir kitaip perdirbo, tačiau visų jų likučių dar neišnaikino, jie išliko prisiglaudę pre įvairių krikščioniškųjų švenčių.

* *
*

Mūsų senųjų švenčių aprašu baigiu lietuvių senojo tikėjimo metmenis. Šis tikėjimas buvo gana paprastas ir nuoširdus lietuvio, gamtą jaučiančio ir jos ritmu gyvenančio lietuvio tiesioginis santykis su gamtos slapta ir toje slaptoje suvokiama Dievybe bei dvasiomis, o kartu buvo tikima ir į Vyriausiąją Būtybę — Dievą Tėvą, paveldėtą iš indoeuropiečių protėvynės dienų.

* *
*

Pagrindinė literatūra mūsų senajam tikėjimui pažinti:

1. **Ivinskis, Z.,** Bibliografinė senovės lietuvių religijos ir mitologijos medžiaga, Soter 1937 (ir atskirai).
2. **Mannhardt, W.,** Letto-preussische Goetterlehre, Riga 1936 (geriausias šaltinių rinkinys).
3. **Mierzynski, A.,** Mythologiae Lithuanicae Monumenta, Warszawa 1892—1896 (šaltinių rinkinys).
4. **Brueckner, A.,** Die Slaven, Religionsgeschichtliches Lesebuch III, Tuebingen 1926 (vokiškai išversta dalis šaltinių).
5. **Adomovičs,** L., Senlatviešu religija, Riga 1937.
6. **Balys, J.,** Lietuvių tautosakos skaitymai, 1948.
7. **Balys, J.,** Lithuanian mythology, Funk and Wagnals Standard Dictionary of Folklore, Mythology and Legend, New York 1950.
8. **Balys, J.,** Latvian Mythology, t. p.
9. **Bertuleit, H.,** Das Religionswesen der alten Preussen, Sitzungsberichte der Altertumsgesellschaft Prussia, Koenigsberg 1924.
10. **Brueckner, A.,** Die Slaven und Litauer, Lehrbuch der Religionsgeschichte, Bd. II, Tuebingen 1926.
11. **Ivinskis, Z.,** Medžių kultas, Soter 1938—1939.
12. **Ivinskis, Z.,** Senasis Lietuvių tikėjimas, Vytis 1948.
13. **Klimas, P.,** Lietuvių senobės bruožai, Vilnius 1919.
14. **Strautbergs, K.,** Latviešu gada svetki, Stockholm 1947.
15. **Šturms, E.,** Die Alkstaetten in Litauen, Hamburg 1946.

Pinigai, išleisti sau, gali tapti girnomis aplink mūsų kaklą; pinigai, išleisti kitiems, gali duoti mums erelio sparnus. **R. D. Hitchcock**

Žmogus, pasivėlinęs sutartu laiku ateiti, niekad nebus kitų gerbiamas ir savo sumanymams neturės sėkmės. **Dr. Fichte**

Tinginiavimas rūdimi padengia nervus ir atima raumenims tvirtumą. **O. S. Marden**

Turtas panėši į jūros vandenį: kuo daugiau geri, tuo labiau trokšti. **Schopenhauer**

Nors mūsų būdas priklauso nuo aplinkybių, mūsų norai gali paveikti tų aplinkybių susidarymą, o kas svarbiausia, tai įsitikinimas, jog mes turim jėgų mūsų būdui lavinti: mūsų valia gali pakeisti mūsų papročius ir valdyti mūsų norus.

J. Stewart Mill

Žmogus įgyja drąsos ir darbštumo, kai jis, nuskriaustas ir susirūpinęs pralaimėjimu, ieško būsimo laimėjimo žymių. **Ruskin**

ATEITIES SPINDULIAI

DIEVO KVAILYS

KUN. V. BALČIŪNAS

Tai buvo dar prieš Didįjį Karą. Kolmare, Šiauriniame Alzase, turgaus aikštėje prie nuogo negro statulos stovėjo jaunas, inteligentingas vyras. Stovėjo ir mąstė. Ta suniekinto negro figūra ant paminklo, skirto admirolui Bruat, jam atrodė simbolis nežmoniškumo žmogaus žmogui.

— Tai tiesa, — mąstė jis, toldamas nuo statulos, — kad mes jucs išnaudojame ir laikome gyvulių vietoje. Nesiunčiame jiems gydytojų, neduodame vaistų...

Jis grįžta į namus, bet ta mintis jam neduoda ramybės.

— Kodėl aš turiu sielotis tuo..., — ramina jis save, — juk esu Universiteto profesorius, ne misijonierius...

Nors dar palyginti jaunas, trisdešimtaisiais savo gyvenimo metais jis jau buvo išgarsėjęs kaip Šv. Rašto tyrinėtojas (jis protestantas), kaip muzikas vargonų koncertais žavėjęs Europos publiką, ir kaip geriausios Bacho biografijos autorius.

"Kiek vėliau viename žurnale jis skaito apie Kongą vieno misijonieriaus žodžius: "Mums skelbiant čiabuviams religiją, jie kankinasi ir miršta mūsų akyse nuo ligų, prieš kurias mes, misijonieriai, esame visiškai bejėgiai".

Albertas Schweitzeris — toks buvo jo vardas — vėliau rašė, ką jis tuomet galvojo: "Didelis atsakingumas gula ant mūsų pečių už tai, ką visų tautų baltieji yra padarę spalvotiesiems. Daryti jiems gera — ne meilės, o teisingumo pareiga — tai skriaudos atitaisymas".

Jis pasiryžta visą savo gyvenimą pašvęsti jiems. Draugai protestuoja: jis galįs rinkti aukas, siųsti paramą, bet ne jam savo rankomis raupsuotųjų žaizdas tvarstyti... Schweitzeris neklauso: jis įsirašo studentu į medicinos fakultetą.

Jau buvo bebaigiąs mediciną ir chirurgiją, bet... netikėta kliūtis — įsimylėjo. Draugai džiaugiasi: dabar tikrai atsisakys savo utopiškų planų.

Tačiau Elena Bresslau, Strasburgo Universiteto profesoriaus žydo duktė, nuo pat pradžios žinojo jo planus. Jis pareiškė jai savo meilę šitais kietais žodžiais: :

— Aš studijuoju mediciną ir noriu tapti laukinių gydytoju. Ar sutinki vykti su manim kartu ir praleisti visą gyvenimą džiunglėse?

Ji atsakė:

— Aš įsigysiu gailestingosios sesers diplomą; kaip tu galėsi išvykti į ten be manęs?

Abu žinojo, kad diplomų neužtenka, vykstant į tropikų kraštus. Reikia chirurgijos įrankių, vaistų, medžiagos... Schweitzeris laikė paskaitas, rašė straipsnius, davė koncertus, rinkdamas aukas iki visiško išsisėmimo.

1913 m. Didįjį Penktadienį daktaras su savo žmona jau sėda laivan ir vyksta į Capo Lopez, Prancūzų pusiaujo Afriką. Ten susitinka pirmą savo afrikietį draugą Juozapą, kurs jau buvo tarnavęs virėju baltųjų šeimoje. Iš čia tris dienas plaukia Ogovės upe iki Lambarene. Tai pats centras šalies, kankinamos žiauriausių

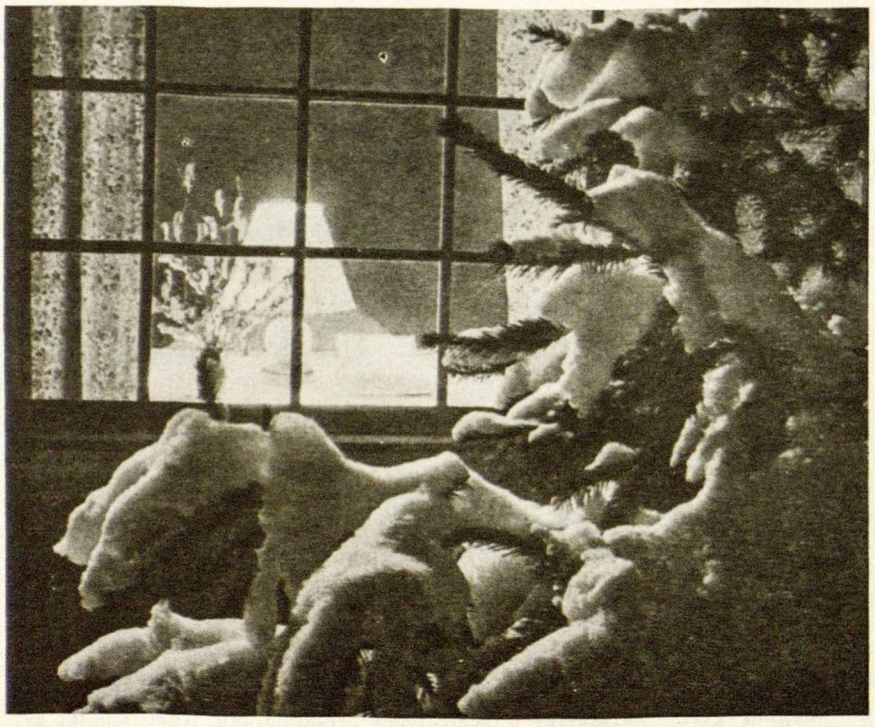

TU ir AŠ

S. M.

Rašau aš Tau ir sau.
Diktuoji Tu.
Mes pinam meilę iš raidžių —
Mažų ir didelių.
Tos mažosios — tai aš,
Alfa-Omega — Tu:
Leisk amžinai
Palikt tarp jų.

ligų, nuo daugybės mirtį nešančių uodų, skruzdžių ir kitų vabzdžių. Mirtingumas čia augo pasibaisėtinai iš metų į metus.

Atvykus vieton, Schweitzeris susirūpinęs žvelgia į savo žmoną: buvo žadėta butas ir ligoninėlė iš dviejų provizorinių kambarių, o nėra net nė palapinės įrankiams padėti. Ištepė juos riebalais, vaistus sukasė žemėn netoli šaltinio, kad nuo karščio nesugestų.

Vietiniai įtarė naujakurį, ir į jo stovyklą ėmė rinktis iš visų pusių pigmėjai, fangai, zendai, laukiniai žmogėdros... Juozapas sakė pavojinga: giminių žyniai skelbia neapykantą ateiviams; galį blogai baigtis.

Schweitzeris iš tolo pamatė, kad jų tarpe buvo ligonių, sergančių malarija, miego ir kitomis tropinėmis ligomis.

— Prie darbo! — sako jis Juozapui. — Duok čia ligonių!

Įsikūrė apleistoje pašiūrėje, — tai buvo pirmoji ligoninė. Sena kariška lova buvo operacijų stalas.

Laukiniai rinkosi vis arčiau. Kai kurie rankose turėjo nuodingas vylyčias, ietis, kirvius. Pirmieji žingsniai šitos grąsinančios publikos akivaizdoje. Jei nepasiseks, aišku kas jo laukia.

Keli drąsuoliai pasisiūlo išmėginti baltųjų magiją. Vienas, su skausmais dešiniame šone, gula ant operacijos stalo. Daktaras jį užmigdo, daro apendicito operaciją. Jei ligonis neatgis, aplink stovinčių sprendimas jau padarytas.

Ačiū Dievui, operacija pavyksta. Ligonis atbunda. Laukiniams tai stebuklas. Jie patys matė, kaip baltasis vieną iš jų užmušė, atvėrė jam vidurius ir vėl prikėlė. Visi, tat, imasi padėti statyti ligoninę. Netrukus jau paruošta trijų kambarių patalpa.

Gandas sklido. Rinkosi įvairiausi ligoniai. Vieniems reikėjo daryti sunkios operacijos, kitus ištisus mėnesius gydyti. Kaikurie dėkingumo ženklan atnešdavo kiaušinių, bananų. Kiti, bado kankinami, nutvėrę išgerdavo vienu kartu visą butelį vaistų, jei patikdavo jų kvapas.

Užveisė daktaras alyvmedžių ir vaisių sodelį, bet to maža visiems aprūpinti. Reikėjo iš Europos, aukštomis kainomis, importuoti maisto, vaistų, medžiagos ir kt.

Pamažu galutinai laimėjo visų čiabuvių simpatijas. Pirmais metais nė vienas iš gydomųjų nemirė. Tūkstančiai buvo pagydyti. Schweitzeris ištisomis dienomis vaikščiojo pėsčias po apylinkes lankydamas ligonius. Dažnai jam tekdavo ginti savo silpnesnius ligonius nuo žmogėdrų, kad naktimis nepavogtų...

1914 m. rugpiūčio mėn. prie daktaro durų prisistato keletas prancūzų valdininkų:

— Europoje karas, o jūs vokiečiai.

— Netiesa, mes alsaziečiai, — protestuoja. Nieko nepadeda. Jie suimami ir nuvežami Europon. Keturis metus išlaikomi koncentracijos stovykloje.

Karui pasibaigus, abu palūžę, ligoti. Gydytojai pataria nė negalvoti daugiau apie grįžimą į tropikus.

Po trejų metų Schweitzeris jau jaučiasi pailsėjęs. Važinėja po Europą su koncertais ir renka pinigus savo misijai. Keliauja trečiąja klase, apsistoja kukliausiuose viešbučiuose, kad daugiau sutaupytų. 1924 metais jau jėgi keliauti. Vyksta vienas. Ji atvažiuos, kai sustiprės.

Sruzdės ir karštis per dešimtį metų buvo visa sunaikinę. Reikėjo visa iš naujo pradėti. Rytą gydo, vakarais imasi statybos. Turi pakelti vienumą ir kamuojantį karštį. Dėkingi čiabuviai talkininkauja. Netoli esanti katalikų misija atsiunčia statybos specialistą. Netrukus Schweitzeris jau gali rašyti savo draugams į Europą, kad mirtingumas greitai mažėja. Dar po kiek laiko, gali pranešti, kad sergančiųjų raupais belikę tik 50.000 — viena šešiasdešimtoji iš anksčiau buvusių.

— Siųskit mums vaistų, siųskit mums medžiagos, dėl Dievo meilės siųskit!

Vėliau atvykusi žmona rado jau ligoninę su 300 lovų, joje modernišką operacinę ir ambulatoriją, moterų, vaikų ir pamišėlių skyrius (anksčiau pamišėliai buvo skandinami upėje, dabar ne vienas pagydomas), paties daktaro įvestą elektros šviesą ir kt.

Naujas karas Europoje. Vėl galvosūkis, ką daryti:

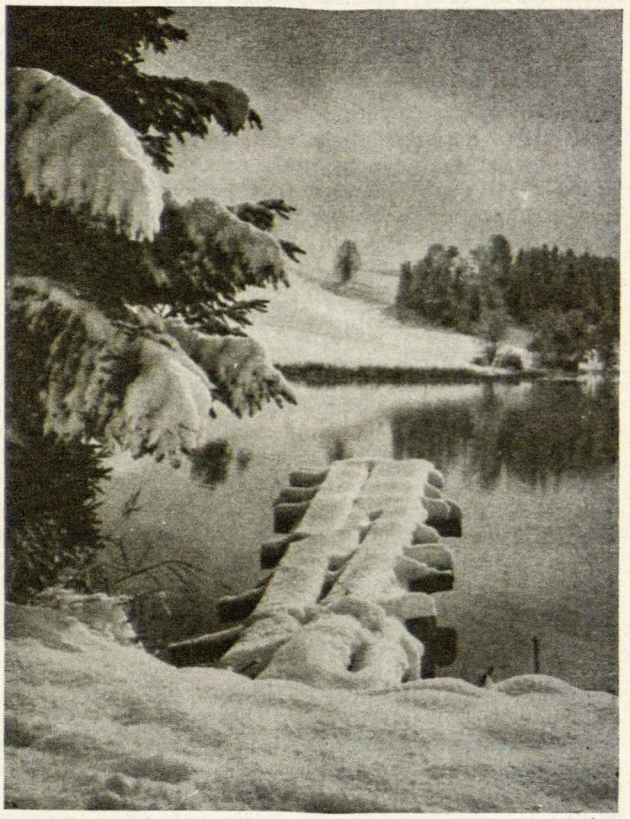

Bern. Brazdžionis

KALNŲ TAKU

Snieguotos eglės saugo taką
Kaip gailestingos seserys,
Kažkur kalnų šaltinis šneka:
— Ir joms ateis pavasaris.

Pro begalinę sniego tylą
Girdi, kaip plaukia debesys,
Kaip maumedžio šaka pakyla
Ir pakeleiviu stebisi.

Tik ji, naštos nebepakėlus,
Kepurę sniego numeta,
Tik tavo neryškus šešėlis
Prabėga pro baltumą tą...

Snieguotos eglės saugo taką
Kaip gailestingos seserys,
Šaltas kalnų šaltinis šneka:
— Ir tau ateis pavasaris.

(Iš knygos "Svetimi kalnai")

— Neturime slėptis — nutarė. — Vargšai negrai patikėti mums. Mūsų sąžinės pareiga jų nepalikti.

Šį kartą jų neareštavo. Tik karo metai buvo neparastai sunkūs. Atitrūkę nuo tiekimo centrų, visko stokojo. Rėmimas buvo tik atsitiktinis.

Kad atsispirtų tropikų klimatui, europiečiai kas pora metų grįžta į savo kontinentą atsigaivinti. Nuo 1939 m. Schweitzeriai buvo nepajudėję iš vietos. Tik visai nesenai Schweitzeris buvo parvykęs trumpam Europon kviečiamas atsiimti Bonos vyriausybės jam skirtos taikos premijos už vieną paskutiniųjų jo veikalų. Ta proga jis lankėsi ir Š. Amerikoje. Paskutiniame savo kalėdiniame laiške Schweitzeris kalba apie negalimumą pasišalinti nė vienam momentui iš ligoninės — misijos.

— Čia tiek daug darbo! Turėčiau būti 30 metų, tuo tarpu esu jau 70; bet ačiū Dievui esu dar pakankamai stiprus.

— Tik per meilę — sako jis, — galime susijungti su Dievu. Beveik prieš du tūkstančiu metų šv. Povilas kalbėjo apie tuos, kurie yra "kvailiai iš Kristaus meilės". Nuo tada daug žmonių praleido savo gyvenimą, atsižadėdami gyvenimo malonumų ir tarnaudami broliams. Prie šio šviesaus būrio jungiasi dar vienas "Dievo kvailys" Albertas Schweitzeris.

Palaiminta "kvailystė", kuri įgalina visą savo gyvenimą paaukoti broliams iš paties Dievo įžiebtos širdin nežemiškos jų meilės. Kaž kas tikrai žavingai gražaus, kai išgarsėjęs visame pasaulyje profesorius palieka savo mokslo katedrą ir sėdasi atgal į studento suolą, kai, pagautas ir apvaldytas vienos didžio pašaukimo minties, ilgus pasirengimo metus užmiršta viską, težino tik studijas ir tesirūpina tik tuo, kaip galėtų sėkmingiau pasirengti savo ateities darbui. Ir kas nenulenks savo galvos su meile ir pagarba prieš tą, kurs visam gyvenimui paaukoja visa, kas jam brangu, laisva valia palieka tai, su kuo riša stiprūs prigimties ryšiai: tėvynę, savuosius, draugus, savo mėgiamą darbą, išsižada pasiektos garbės, viliojančios karjeros... visko, visko, kad galėtų padėti užmirštiems, skriaudžiamiems, kenčiantiems, nelaimingiems, kurie taip pat yra broliai; jis tai padarė tam, kad tobulai pasektų Tuo, kurs visiškai visą atidavė už brolius ir kuriame atnaujinti visa visi iki vieno mes esame pašaukti.

Nėra žmogaus, kurs, pagal amžinąją Dievo mintį, neturėtų aukšto pašaukimo ten, kur jis gyvens, tame darbe, kurį jis visam gyvenimui pasirinks, tomis priemonėmis, kurios bus jo galioje, diena iš dienos vis pilniau save, o ir kitus — naujinti Kristuje.

Jaunasis Drauge, ar esi kada įsimąstęs į didįjį savo pašaukimą ir ar semiesi iš jo sau užsidegimo studijoms, giliai įsisąmoninęs, kad nepaprastos rimties ir atsakingumo vienokiam ar kitokiam būsimojo gyvenimo darbui pasiruošimas yra **nepasikartojantis** ir kad, nuo šio pasiruošimo, paprastai priklauso **visa** mūsų ateitis?

PASLAPTIS

Leidžiasi saulutė — vakaras netoli,
Vieškeliu dulkėtu tėviškėn grįžtu:
Gėlės lenkia galvas, sveikinti lyg nori
Po ilgos kelionės, kai namo einu.

Sustoju prie durų savo mylimosios —
Norėjau pranešti, kad jau parėjau.
Įeiti į vidų tiktai aš nedrįsau:
Vis dar abejoju — gal nerasiu jos.

Ilgai ten stovėjau, ant vartų parimęs.
Kiek čia atminimų, buvusių kadais!
Pralėkė jaunystė, kaip vėjas pašėlęs —
Nunešė bedugnėn mūs dienas brangias.

Kas gali grąžinti, kas senai paskendo.
Praeities beribės drumstam vandeny.
Pakelėje gėlės visos jau nuvyto —
Aš likau benamis tremtinio kely.

★

KONRADAS JUŠKA

BUITIS

Taip norėjau ilgesį
gėlelei pasakyti,
O lietus už lango
Daužės, klykė.

Siekiau žemėn saulę
kelti ir atnešti,
O laukuos audra —
Ir languos šalna!

Taip norėjau visą
Žemę apkabinti, —
O takai, keleliai
Dyguliais nupinti.

DRAUGYSTĖ...

Jokia kita savybė neužtikrins žmogui tiek draugų, kaip nusiteikimas stebėtis kitų savybėmis.
Boswell, Life of Johnson....

Noriau pripažink nuopelnus priešams, negu draugams. **C. Chincholle,** Les phrases courtes

Tik atsidavimas kitiems gimdo tikrus draugus; išskaičiavimas gi niekad nesukūrė pastovios draugystės.
Auguste Compte, Pensees.

Blogiausias pinigas, kuriuo gali padėti savo draugams, yra patarimai; geriausias gi ir vienintelis — darbai. **Galliani,** Lettere

Atradai tikrą draugą — įgijai antrą sielą.
A. Graf, Ecce homo.

Bark savo draugą slaptai, girk jį viešai.
Leonardo Da Vinci, Frammenti letterari.

Jei nori susilaukti daug pagalbos, stenkis ja nesirūpinti. **A. Manzoni,** Promessi Sposi.

Mylėk savo draugą taip, lyg kad kurią dieną turėtum jo neapkęsti. **Montaigne,** Essais.

Gyvuliai, gyvendami kartu, susidraugauja, žmonės gi susipeša. **Kinų priežodis.**

Draugystė yra didžiausias ir brangiausias gėris, kokį tik gali sutikti žmogus šioje žemėje.
G. Savanarola, Reggimento degli Stati.

Draugystė yra gyvenimo siela.
Young, Night Thoughts.

GIMTOJI KALBA

Svetimų būdvardžių vartojimas mūsų kalboj

L. DAMBRIŪNAS

Vartodami svetimos kilmės žodžius, mes juos gerokai aplietuviname. Paimame tik svetimo žodžio sakinį arba kamieną, kuriame glūdi pati žodžio reikšmė, ir apvelkame jį lietuviška forma, t. y. prisegame jam lietuvišką galūnę, priešdėlį arba ir abu šiuos priedus. Šitaip įforminę, mes juos ir vartojame kaip savus žodžius.

Pirmiausia, mes jucs rašome savo rašyba, kuri daugiau ar mažiau skiriasi nuo originalo, pvz. egzistencija (lot. existentia), subjektas (subjectus), filosofija (philosophia) ir kt. Tariame, kirčiuojame ir linksniuojame juos irgi savaip.

Mūsų būdvardžiai turi galūnes **-as, -us** ir **-is.** Su tokiomis pat galūnėmis vartojame ir svetimus, vadinamus tarptautinius, daugiausia lotynų ar graikų kilmės būdvardžius, pvz. **idealus, moralus, idealinis, moralinis, ideališkas, morališkas.**

1951 m. 9-me **Ateities** nr. jau minėta, kad lietuviški būdvardžiai su galūne **-us** reiškia paprastą daikto ypatybę, pvz. **gražus, gudrus, sunkus,** arba ypatybę, kylančią iš veikimo ar galėjimo veikti, pvz. **tylus, kalbus, landus.** Tos rūšies būdvardžius atitinka tokie tarptautiniai, kaip **realus, idealus, aktualus, normalus, moralus, oficialus, neutralus, individualus, muzikalus, elementarus, familiarus, absoliutus, abstraktus, aktyvus, agresyvus, naivus** ir kt.

Pagal lietuviškus būdvardžius **dvasiškas, dvasinis, tautiškas, tautinis, mokslišKas, mokslinis** vartojame tokius tarptautinius, kaip **fizišaks, praktiškas, materiališkas, ekonomiškas, politiškas, filosofiškas, istoriškas, apatiškas, simpatiškas** ir **fizinis, praktinis, materialinis, ekonominis, politinis, filosofinis, istorinis** ir kt.

Kuo skiriasi **tautiškas, ekonomiškas** nuo **tautinis, ekonominis,** buvo plačiau rašyta 1951 m. 2-4 **Ateities** numeriuose.

Dabar dar gali būti klausimas, kada vartojami tarptautiniai būdvardžiai su galūne **-us** iš vienos pusės ir su galūne **-iškas** ar **-inis** iš kitos. Ar yra čia kokio tarp jų reikšmės skirtumo? Aplamai reikia pasakyti, kad šie skirtingų galūnių būdvardžiai kartais savo reikšme skiriasi, bet dažnai ir nesiskiria. Reikšmėms nesiskiriant, atpuola reikalas vartoti greta viena kitos kelias priesagas. Tokiais atvejais įsigali dažniausia viena kuri.

Pavyzdžiui būdvardžiai **realus** ir **realinis, moralus** ir **moralinis** aiškiai skiriasi. Sakome **realus** sumanymas, bet **realinė** (ne **reali**) mokykla, **moralus,** žmogus veiksmas, bet **moralinė** (ne **morali**) **vertybė, moralinė** teologija. Taip pat sakytina **intelektualinis** pajėgumas, bet ne **intelektualus** pajėgumas, kaip kai kurie kalbininkai siūlo. ,Ta proga reikia pažymėti, kad jeigu sakome **moralinė** (ne **morali**) atsakomybė, tai nuoseklumas reikalauja sakyti **moraliniai** arba **morališkai** atsakingas, bet ne **moraliai** atsakingas, kaip siūlo L. K. Vadovas 102 p.).

Čia būdvardžiai su galūne **-us** reiškia paprastą, daugiau vidinę, o su galūne **-inis** — priklausomybinę, vadinas, daugiau išorinę daikto ypatybę. Tačiau ne visada čia tas skirtumas yra toks aiškus, pvz. **absoliutus** ar **absoliutinis** nulis, **abstrakti** ar **abstraktinė** sąvoka, **objektyvi** ar **objektyvinė** tiesa, **oficiali** ar **oficialinė** kalba, **privatus** ar **privatinis** mokymas. Dėl to šie būdvardžiai tokiais atvejais dažnai ir neskiriami.

Dar mažiau tam tikrais atvejais to skirtumo besama tarp būdvardžių su galūnėmis **-us** ir **-iškas,** pvz. **moralus — morališkas, familiarus — familiariškas, primityvus — primityviškas** ir kt. Kadangi didesnio kokio skirtumo tos poros nerodo, tai dėl to jau įprasta ir patariama vartoti trumpesnes, atseit patogesnes bei praktiškesnes formas— **moralus, familiarus, primityvus, individualus** ir p. Jos dar turi ir tą pirmenybę, kad iš jų galima padaryti išvestinių žodžių, pvz. **moralybė, individualybė,** kai tuo tarpu **morališkybė, individuališkybė** niekas nevartoja.

Yra tačiau atvejų, kada tarptautiniai būdvardžiai tevartojami su galūnėmis **-iškas** ar **-inis,** bet nevartojami su galūne **-us,** pvz. **fiziškas, praktiškas, politiškas, ekonomiškas** ir **fizinis, praktinis, politinis, ekonominis** ir kt.

Kada vartotini būdvardžiai su galūne **-us,** o kada su **-iškas** ar **-inis,** sunku tiksliai pasakyti. Aplamai būdvardžiai su **-iškas** ar **-inis** daromi iš daiktavardžių, jei tie daiktavardžiai yra aiškūs, pvz., **praktika, politika, ekonomika.** Tik čia lietuviškos galūnės pridedamos paprastai ne prie šių žodžių kamieno, bet prie šaknies. Būdvardžiai su galūne **-us** dažniausiai atitinka lotyniškus būdvardžius, pvz. **moralus** (lot. moralis), **realus** (realis) ir kt.

Kai kuriais atvejais mūsų praktika dar nėra nusistovėjusi. Vartojame pvz. **inteligentiškas, inteligentinis, intelektualinis, nacionalinis, kontinentinis, kontinentiškas, kriminalinis, kriminališkas, totalinis, totališkas, humaniškas spontaniškas,** bet L. K. Vadovas siūlo ir **inteligentus, intelektualus, nacionalus, kontinentalus, kriminalus, totalus, humanus, spontanus** ir p. Kai šalia **kriminalus, totalus** Vadove yra ir **kriminalinis, totalinis,** bet šalia **nacionalus, intelektualus, inteligentus** nėra **nacionalinis, -iškas, inteligentinis, -iškas, intelektualinis, -iškas,** tai neaišku, ar šie pastarieji Vadovo leidžiami, ar ne. Jei leidžiami, tai koks yra skirtumas pvz. tarp **nacionalus** ir **nacionalinis, inteligentus** ir **inteligentiškas** ir p. Šiuo atveju vartotojai be abejo yra laisvi pasirinkti tas formas, kurios jiems atrodo tinkamesnės.

PASAULIEČIO VAIDMUO...

mo. Žinoma, nėra reikalo viską atmesti, bet juo labiau negalima visko ir pasilaikyti.

Kita sąlyga pasauliečiui, jieškančiam savo vietos bažnyčioje yra ta, kad pirmiau reikia būti į Bažnyčią atėjus. Negalima ieškoti savo vietos Bažnyčioje į ją dar neatėjus. Savo pastangomis ir savo darbais Bažnyčios negalima praturtinti, nesant joje. Nekartokime klaidas Liuterio, kuris manė galėsiąs Bažnyčią pataisyti iš jos išeidamas, būdamas šalia jos.

Bažnyčią praturtinti naujais sumanymais, savo darbais ir savo aukos įnašą į ją įnešti galėsime tik būdami joje. Mūsų veikla turės Bažnyčioje pilietines teises tik tada, kai mes būsime išsilygiavę su tais dėsniais ir nuostatais, nuo kurių ji niekad nedispensuoja nei jokį kunigą, nei jokį pasaulietį. Dieviškasis elementas Bažnyčioje turi būti pažintas, pripažintas ir besąlygiškai priimtas. Kito kelio į Bažnyčią nėra. Kas įeina ne per duris, pasak Kristaus, tas nėra iš jo avidės. Bet koks bandymas išversti tikėjimo sieną ar kokį jo stulpą yra ne bendradarbiavimas su Bažnyčia, bet pasikėsinimas prieš ją.

Pilnai pasisavinęs dogminį Bažnyčios lobį, pasaulietis greičiau suvoks savo veikimo ribas ir galimybes. Daugelis pagrindinės reikšmės skirtumų tarp jo ir dvasiškio atkris, kaip nebuvę. O tuose skirtumuose, kurie neatkris, jis pajus teisės ir laisvės elgtis taip,kaip jam liepia sąžinė.

Joki kiti laikai nebuvo taip pasiilgę kataliko pasauliečio veiklos, kaip mūsiškiai. Jie ilgisi žmonių, kurie juos išvaduotų iš didelių priespaudų ir pažeminimų. Tačiau, kad ši veikla jam pasisektų, neužtenka vien betkokios naujos veiklos. Labai pigiai manė pasaulį išgelbėti iš komunistų nacionalizmas ir mes matom, kas iš to išėjo. Ši veikla turi būti katalikiška pačia didžiąja, pačia gerąja savo prasme.

LIETUVOS NACIONALINĖ MOKYKLOS BIBLIOTEKA

SPORTAS

NURMĮ PRISIMINUS

ARVYDAS BARZDUKAS

Nereikia būti dideliu sporto mėgėju, norint atmintinai išmokti laikraščių puslapiuose mirgančias kasdien kylančių ir besileidžiančių sportinių žvaigždžių pavardes. Ir štai tokio kasdieninio laikraščių skaitytojo kaktoje nesusirauks nei viena raukšlelė, kai jam išvardinsime Di-Maggio, Louis, Cramer, Jany, Owens, Nurmi...

— A, Nurmi! — šitoje vietoje klausytojas sujudės, lyg paminėjus gero draugo ar kolegos pavardę. — Kas nepažįsta Nurmio? Deja, vėlesnės kartos sporto entuziastai rečiau turėjo progos susitikti su šio kadaise visų pasaulio bėgikų kinkas drebinusio didžiojo suomio pavarde. Todėl pravartu mesti žvilgsnį atgal, kai prieš ketvirtį su uodegute šimtmečio Nurmis savo plačiu žingsniu matavo kone viso pasaulio stadionų takus. Ir laurai kriste krito po jo batukų vinimis. Tačiau kelias į laurus nebuvo vien tik rožėmis klotas — jis pareikalavo antžmogiško pasiaukojimo, darbo ir valios.

Paavo Johannes Nurmi gimė 1897 m. birželio 13 d. Turku mieste. Dar visai jaunas būdamas, Paavo netenka tėvo ir šeimos išlaikymo pareigos krinta ant jo dar nepajėgių pečių. Čia Nurmis užgrūdina savo geležinę valią ir kantriai padeda motinai uždirbti duoną gausiai šeimai. Paavo susidomi sportu ir atliekamu nuo darbo ir mokslo laiku bėgioja vienam jaunuolių klube. Dar tik dešimt metų būdamas jau prabėga 1500 m. per 5.43. Laikas nieku nepaprastas, tačiau Nurmis dar tik dešimt metų. Erškėčiuota jaunystė neleidžia jam baigti mokyklos, ir Nurmis išeina į gyvenimo kovą, dirbdamas vienoje firmoje pasiuntiniu.

Tuo laiku Suomijoje pasklinda žinia apie jų tautiečio Čohlemaineno pasisekimus Stokholmo olimpiadoje. Tai pagauna ir uždega daugelį Suomijos berniukų, tai pagauna ir Nurmį. Jis nusprendžia tapti bėgiku. Susidaro sau treniruočių planą, sugriežtina gyvenimą ir bėga, bėga be paliovos. Deja, jo gimtinėje nėra visai tinkamų sąlygų, tad Nurmiui tenk bėgioti po laukus ir miestelio gatvėmis. Nevienas kaimynų nusišypso iš tokio keisto jaunuolio, bet tai neatbaido Nurmio. Jis bėgioja sutemus, vakarais. Lygesniam žingsniui išsiugdyti jis išsigalvoja bėgioti įsikibęs į tramvajaus buferius, kas, žinoma, gan linksmai nuteikia praeivius. Bet Nurmis pradėto darbo nemeta, ir štai 1919 m. jo vardas jau žinomas visoje Suomijoje, kai po vienų kariuomenės pirmenybių laikrodžiai parodo tarptautinio lygio laikus 3000, 5000 ir 10,000 m. distancijose.

1920 metais įvykusioje Antwerpeno olimpiadoje Nurmis atstovavo Suomijai ir parsivežė du aukso medalius. Turėjęs supasuoti 5000 m. distancijoje prieš prancūzą Guillemontą, Nurmis nenusiminė ir užtikrintai laimėjo 10 kilometrų ir "cross-country" distancijas. Tai buvo pirmasis jo pasirodymas platesnėje sporto arenoje, kas jaudinančiai veikė šiaip jau labai šaltą suomį ir dėl to jo rezultatai nebuvo patys geriausi. Sekančiais metais Nurmis jau pradėjo žingsniuoti ir per pasaulinių rekordų kliūtis. Pažymėtinas jo vienos anglų mylios rekordas per 4.10,4. Šis rekordas nesumuštas išsilaikė dešimtį metų.

1924 m. buvo vėl olimpiniai ir kartu Nurmio triumfo metai. Tiesa, besirengdamas olimpiadai, jis susižeidė kojos kelią, ir dėl to kiek nukentėjo pavasarinis treningas. Tačiau pamažu jo koja pasitaisė ir prieš olimpiadą 10,000 m. jis prabėgo per 29.58,0 — laiku, kurio net jis vėliau niekad neįstengė pakartoti. Deja, olimpiadoje jam nebuvo leista toje distancijoje dalyvauti, ir jis turėjo pasitenkinti tik 5000, 1500 m. ir "cross-country" aukso

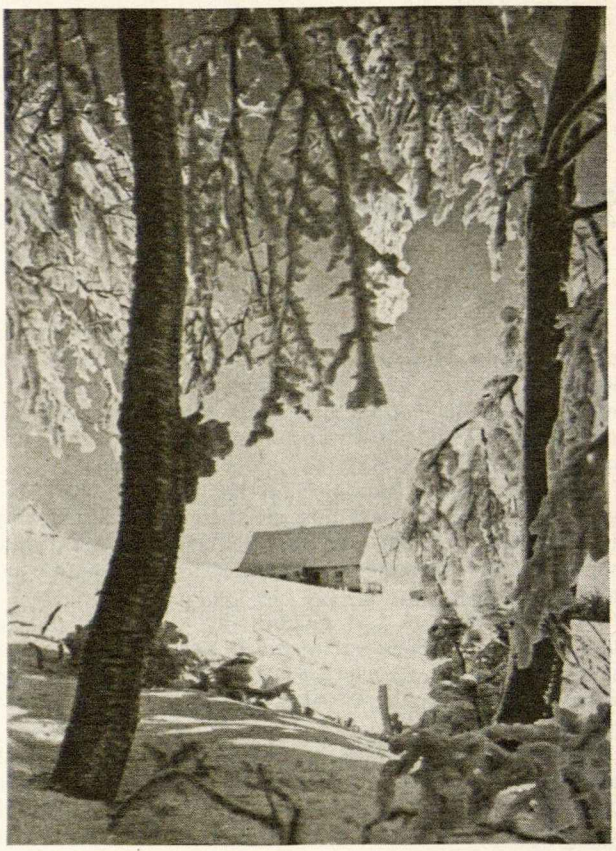

medaliais. Ypač pastarasis buvo tikrai antžmogiškų pajėgų pademonstravimas, kada prie 55 C. saulėje iš 39 startavusių prie baigmės tepasirodė tik 15, o Nurmis baigmės juostelę nutraukė be ypatingų pastangų. Ir kada kitą dieną 38 dalyvavę bėgikai vos kvėpavo ligoninėje, Nurmis vėl laimėjo 3000 m. komandinį bėgimą.

Sekančiais metais Nurmis gastroliavo Amerikoje, kur, priešingai kitiems čia viešėjusiems europiečiams, negailestingai nuskynė pluoštą pergalių. Jo pranašumas buvo visuotinai pripažintas ir šiaip jau užjūreivių atžvilgiu labai santūrių amerikiečių.

Tačiau jau jis nebebuvo tas "baisusis" Nurmis, ir, nors pamažu, jo žvaigždė pradėjo po truputį leistis. Amsterdamo olimpiadoje jis dar sugriebė vieną auksinuką 10,000 m. distancijoje. Iš viso per savo ilgą karjerą jis laimėjo septynis olimpinius aukso medalius ir vieną po kito (kitus net po kelis kartus) pagerino tryliką pasaulio rekordų. Šio didžiojo suomio visapusiškumą jau rodo tas faktas, kad 800 m. jis yra prabėgęs per 1.56,3, o vienos valandos bėgime pasiekęs 19,210 m. — rekordas išsilaikęs 17 metų. Tad jame buvo sukoncentruota viskas: ir greitis, ir kondicija, ir ištvermė. Gaila, kad Nurmis negalėjo savo sportinės karjeros užbaigti klasiškojo maratono laimėjimu 1932 m. olimpiadoje. Suomių sporto vadovybė išbraukė jį iš mėgėjų tarpo, ir taip jo karjera nebuvo "baigta".

Tačiau mums Nurmis įdomesnis ne kaip pasaulio rekordų statytojas, bet daugiau kaip tikro sportininko pavyzdys. Tai buvo tvirtos valios, pilnas nusistatymo ir kuklus žmogus. Savo asmeniškame gyvenime laikėsi griežtos dienotvarkės, negėrė ir nerūkė, kas, žinoma, daug padėjo skinant laurus. Didžiausi Nurmio priešai buvo, sakoma, laikraščių reporteriai, nuo kurių jis slėpėsi kiek tik galėjo, nes reklamos labai nemėgo. Nurmis buvo išsidirbęs savotišką treniravimosi sistemą: bėgiodavo su chronometru ir taip iki sekundės dešimtadalio žinojo savo kiekvieno rato pajėgumą. Po treniruotės, raumenis atleisti sekdavo suomiška garų pirtis. Žinoma, negalima nepaminėti Nurmio ir fizinio pajėgumo. Pavyzdžiui Paryžiaus olimpiadoje 1500 m. ir 5000 m. distancijas jis laimėjo tik su 45 min. pertrauka, priedo dar pastatydamas abiejų distancijų rekordus.

KREIVOS ŠYPSENOS

LAIŠKAS IŠ ST. LOUIS

Mieli Redaktoriai,

lobas iš tolo,

Iš tolo meilė Jums neprapuola;
Matot su meile toksai dalykas: —
Kas jos neturi — nekatalikas;
Todėl pieštuką smailiai uždrožęs
Ir pakvėpinęs stimpančias rožes, —
Rašau Jums laišką, vynioju rimą,
Išreiškiu meilę, prisirišimą,
Atveriu dūšią ir kožną žaizdą,
Ir štai priduodu sekantį vaizdą

Šitame mieste labai daug sodų.
Einam į kiną, jeigu nuobodu,
Geriame tostą, jei širdį skauda,
Bėgam ir rėkiam, jeigu kas gaudo,
Riečiame kuprą, jeigu kas muša,
Ir atsikvėpę imame dušą.
Jei lieka laiko nuo tų intrygų,
Kartas nuo karto krintam prie
[knygų:
Lapus jų vartom kožnam knygyne
Ir pučiam dūmus į smegeninę.
Jei mokslai neina — traukiame
[dūmą,
Arba sukramtom kramtomą gumą,
Paskui nuvargę, tinstančiom
[žiaunom,
Vienas pas kitą meilę žuvaunam,
O pas mus meilės tai milijonai,
Pilni net teatrai ir pavilijonai,
Žmonės tą meilę nuo medžių skabo,
O ji kaip rūkas net ore kabo, —
Kur tik keliauji, kur tik važiuoji,
Regis ne orą — meilę kvėpuoji!

Kadangi miestas kurtas prancūzų,—
Nėra arbatos, nėra arbūzų,
Šiandien tą miestą vokiečiai valdo,
Vargšai prancūzai jiems malkas
[skaldo,
Tiktai prancūzės, akį pamerkę,
Jei nieks nežiūri, sau graudžiai
[verkia...

Užtai čia vynas gatvėmis teka,
Katės ir šunes tą vyną laka,
Ir pasigėrę kniaukia ir loja,
Ir sako "labas", atkišę koją.
Žodžiu tarp priešų net vyksta flirtas
(Visko juk būna, asmuo kai girtas)
Šypsosi lenkas, rusę pamatęs,
Mylisi šunes, mylisi katės.

Meilėje jėga baisiausia slypi:
Eina studentas pas Mrs. Sipi
Bet Mississippi principus turi,
Nes josios vyras Mr. Missouri,
Kada ji taškos, sesės ir broliai,
Dumkit greičiausiai visi namolei!

Taigi ir ašen užbaigiu giesmę:
Nurims Missouri — tada žiūrėsime
Siunčiu tad bučkių Jums milijoną,
Sveikinu Petrą, sveikinu Joną
Išreiškiu meilę visiems iš tolo
Ir lieku Jūsų

Jim Coca Cola

Įsigėręs pilietis stovėjo šalia baro ir laikė rūpestingai sugniaužtus delnus. Karts nuo karto jis žvilgterėdavo vidun pro suglaustus pirštus, pirma su viena akimi, paskui su antra.

— Ką ten turi? — prisispyręs klausinėjo draugas.

— Spėk! — paslaptingai šypsojosi girtasis.

— Peteliškę?

— Ne, — po atsargaus žvilgterėjimo į tamsias saujos gelmes.

— Žvirblį?

Pilietis vėl pasitikrino: — Ne.

— Oo, aš nebežinau. Gal dramblį? — draugo akys sužibo nauja viltimi. Girtasis dar kartą apžiūrėjo savo saują ir paklausė:

— Kokios spalvos?

Po spektaklio atidarymo vieno muzikinio veikalo svarbiausioji artistė pasitraukė į savo kambarį užkulisiuose. Netrukus iš tos krypties pasigirdo nežmoniškas šauksmas. Aktoriai ir režisieriai bematant subėgo patikrinti riksmo priežastį.

— Mane apgavo, apgavo! — kukčiojo primadona. — Tik pasižiūrėkit! Mano gėlės — vienuolika puokščių!

— Vienuolika puokščių? Bet juk tai puiku!

— Vienuolika! — pyko vakaro žvaigždė, — bet aš užmokėjau už 12!

— Kai aš buvau dar visai mažas, — pasakojo Rachmaninovas, garsus rusų kompozitorius, — turėjau kartą skambinti viename koncerte žymaus kunigaikščio namuose. Nesigirdamas, turiu pripažinti, kad kaip 7 m. amžiaus vaikas aš visai gerai atlikau Beethoveno Kreuzer'io Sonatą. Ši sonata, kaip žinote, pasižymi keliomis labai ilgomis ir efektingomis pauzomis. Taigi, vienos tokios pauzos metu kunigaikščio žmona, maloni sena ponia, pasilenkė prie manęs, paglostė per petį ir sušnibždėjo:

— Paskambink mums, ką moki, vaikeli.

Liūdna, didelėmis akimis, mažytė moterėlė ramiai sėdėjo psichijatrijos daktaro kabinete. Gydytojas ją švelniai klausinėjo, norėdamas sužinoti, kodėl jos artimieji norėjo ją patalpinti į pamišėlių namus.

— Papasakokite man apie savo rūpestį.

— Aš labai mėgstu blynus. Tai ir viskas, daktare.

— Tai viskas? Hm, aš pats labai mėgstu blynus!

— O, daktare, tikrai? — ji net suplojo rankomis iš džiaugsmo. — Jūs būtinai turit ateiti pas mus... Aš turiu blynų pilnus lagaminus!

Šešiametis Jonukas nusirito laiptais žemyn, garsiai verkdamas.

— Kas atsitiko? — susirūpino mamytė.

— Nugi tėtis kabino paveikslą ant sienos ir sudavė plaktuku per nykštį! — kūkčiojo Jonukas.

— Tai nieko blogo, — ramino mama. — Toks didelis vyras, kaip tu, neturėtų verkti dėl tokių menkniekių. Kodėl tu nesijuokei?

— Aš juokiausi, — atsiliepė Jonukas.

Stanfordo universiteto profesorius, pasirengęs į ilgą ir įdomią kelionę po kraštą, pasiėmė kartu ir savo mažą sūnelį. Sekančią dieną po jų sugrįžimo paštu buvo gautas pakietėlis, už kurį dar reikėjo primokėti. Tačiau nei motina nei pats profesorius negalėjo surasti reikiamų trijų dolerių ir buvo labai nustebinti, kai jų sūnelis pasisiūlė užmokėti paštininkui. Paklaustas, kokiu būdu jis įsigijo tiek pinigų, mažasis vyrukas paaiškino: "Labai paprastai: mūsų kelionės metu tėvelis labai neatsargiai elgėsi su pinigais; beveik visuomet palikdavo kiek ant stalo, kur mes valgydavom. Taigi, aš tik surinkau visus."

DARBAI ŽMONĖS

SESUO BUITIS

Vakaro prieblandoje, kai "už lango vėjas ir lietus smulkutis dulkia", verčiame lapas po lapo naująją Aisčio poezijos knygą. Dvidešimt penkerių savo kūrybos metų sukaktį švęsdamas, Jonas Aistis padovanojo skaitytojui tą nuostabią knygą, pavadintą "Sesuo Buitis". Tad į ją tegu būna leista pažvelgti ne kritiko, bet skaitytojo žvilgsniu, — to skaitytojo, kuriam Jonas Aistis, kaip naras ieško džiaugsmo,

"Kad pasauliai kažkam neregėti,
[šventi
Išsinertų iš purvo troškimų didybėn
Ir nuskaidrintų buitį už saulę
[šviesiau . . ."
(Tartum perlų narai, 14 psl.)

Knygoje sudėti 29 poeto eilėraščiai, suskirstyti šešiais skyreliais: Pirmieji žingsniai, Poeto ciklas, Žemės žiedas, Pasakos nuotrupa, Vaizdeliai ir Ašaros. Tačiau visuose juose skaitytojas pajunta tris pagrindinius motyvus: atminimus, ilgesį ir laukimą, net ir tuose trijuos pirmuosiuose, kuriuos nuo paskutiniųjų skiria ilgas laiko tarpas. Jie parašyti prieš 25 metus.

Nuoširdžiai, bet su nepaprastu liūdnumu ir melancholija Jonas Aistis atveria skaitytojui poeto dalią eilėraštyje "Vakaras" (11 psl.).

"Atslinks šešėliai ir pajuos variniai
[vartai —
Tu būsi vienišas su savo sielvartu
[karčiu
Ir tau sesuo naktis kuždės: — Man
[gaila kartais
Tavęs, širdies, ir tavo polėkių
[tuščių! . . ."

Nes poetas, lyg tas perlų naras, "nuolatos vis ogioj kasdienybėj" gyvendamas, ne sau perlus ir džiaugsmą žvejoja. Todėl nusivylęs gyvenimu, poetas ilgesingai tiesia rankas seseriai mirčiai ir prašo:

"Prieik, prieik arčiau ir savo juodą
[skraistę
Plačiai praskleidusi švelniai apgobk
[mane . . ."
(Poeto mirtis, 15 psl.)

Gal per didelis tas liūdesys ir nusivylimas? Ar iš tiesų poetas neranda sau džiaugsmo? Net ir tada, kai mato, kad kiti, jo žodžius skaitydami, džiaugiasi? Juk galimybė suteikti džiaugsmo kitiems, tuo pačiu pripildo ir mūsų širdis.

Kai kuriuose eilėraščiuose poetas prasiveržia džiaugsmu gyvenimui, žemei ir pavasariui ir plačiai dainuoja:

"Mums atsiveria akys, akiračiai
[platūs
Nusidažo švelniom nematytom
[varsom"
(Largo, 17 psl.)

nes

"Dar niekad taip žemė visa nežydėjo
Ir niekad taip toly nemėlo šilai —
Lakštingalos suokė, upeliai kelgėjo
Ir džiaugėsi džiaugės visi inkilai."
(Dar niekad, 19 psl.)

Bet neilgai, nes tame pat eilėraštyje vėl su liūdesiu posmuoja, kad "pavasario tokio jau niekad nebus . . ."

Jonas Aistis — subtylaus palyginimo meistras. Kaip puikiai "Vakaro tyloje" (31 psl.) tokiu paprastu ir švelniu vaizdu palyginta nerami žmogaus širdis epušės lapeliui:

"Ramu, tik epušės visi lapeliai
Staiga pakyla ir smagiai
Plasnodami vėl nutupia negalioj,
Lyg pririšti drugiai . . ."

"Į aukštą dangų stiepiasi mūs kelias,
Ir dairos vakaras baugiai,
Ir plazda širdys epušės lapeliais,
Lyg pririšti drugiai . . ."

Ir jaučiame, kad tikrai esame lyg pririšti drugiai, kuriuos "ilgesys nei pamotė našlaičius į šaltį ir vėją išvijo iš namų . . ." O mūsų buitis — lyg tas karavanas, slenkąs it šešėlis tarp skliautų ir smėlio.

Skleidžiame puslapį po puslapio ir pasiduodame tam poeto ilgesiui, kuris "ūmai užeina — blaškosi, kvatoja, purto". Bet kai ilgesys nueina savo "eisena rūsčia", tada toks "mielas ir smagus laukimas atbanguoja vėjeliu", ir, kai užskleidžiame paskutinį puslapį, pajuntame, kad

". . . toks šviesus džiaugsmas ima,
Kad atodūsiu giliu,
Kaip švelnus šilų ošimas,
Atneša puokštes gėlių
Mielas ir smagus laukimas . . ."
(Laukimas, 45 psl.)

Jonas Aistis, **Sesuo Buitis.** Išleido prel. Pr. Juras. Spausdinta 1951 metais Putname, Conn. 45 puslapiai. Kaina $1.00.

J. Baužys

— **Lietuvių Tremtinių Archyvas** persiorganizavo į Pasaulio Lietuvių Archyvą su būstine Čikagoje. Veikdamas VLIKo Lietuvybės Išlaikymo Tarnybos žinioje ir priklausomybėje, archyvas yra pasiryžęs surinkti visą lietuvių istorinę medžiagą už Lietuvos sienų.

— **Vokiečių kultūros žurnalas** "Stimmen der Zeit" pereitų metų lapkričio mėn. numeryje įsidėjo prof. A. Maceinos ištrauką iš naujai ruošiamo veikalo "Mysterium Iniquitatis", kuriame nagrinėjama rusų filosofo W. Solovjovo veikalai apie Antikristą.

— **Kinijos Katalikų Bažnyčiai** šie praėjusieji metai buvo patys skaudžiausi. Raudonieji Kinijos valdytojai stengiasi įsteigti tautinę, nuo Romos nepriklausančią, Bažnyčią ir be pasigailėjimo naikina katalikų misijas. Praėjusiais metais buvo ištremta 1240 užsienių misijonierių, kurių tarpe buvo 18 vyskupų, 530 kunigų, 40 broliukų mokytojų ir 650 seserų vienuolių. Šiandien Kinijos kalėjimuose dar uždaryta 22 vyskupai ir mažiausiai 300 kunigų; laisvėje dar yra 1600 kunigai, 100 brolių ir 600 seserų vienuolių.

— **East St. Louis moksleivis** Jonas Kučiauskas iškalbos konkurse "I Speak for Democracy" laimėjo trečiąją vietą. Vienas E. St. Louis dienraščių įsidėjo jo nuotrauką ir platų jo kalbos aprašymą bei paminėjo dabartinę Lietuvos padėtį. Jonas yra E. St. Louis moksl. at-kų Šv. Kazimiero kuopos pirmininkas.

— **Rytų Vokietijos** komunistinė spauda paskutiniu laiku vėl ėmėsi smarkios prieškatalikiškos akcijos, ypatingai puldama katalikų pasaulio sukūrimo mokslą. Ši spauda savo teorijas remia neva moksliniais argumentais, prieidama prie tikro absurdo. Pavyzdžiui, ji tvirtina, kad gyvybė žemėje yra kilusi iš "cheminių elementų". Tuo pačiu komunistinė propaganda tęsia kovą prieš iki šiol dar toleruojamus katalikiškus laikraščius. Paskutiniu laiku vienas jaunuolis iš Leipcigo buvo nuteistas pustrečių metų kalėjimo už tai, kad pas jį buvo rasta 20 egz. Berlyno katalikų biuletenio "Petrusblatt".

— **"Pax Romana"** intelektualų sąjūdis organizuoja savo studijų sesiją, kuri įvyks 1952 m. balandžio 16—21 dienomis Paryžiuje. Studijų tema bus "Tėvų teisės mokykloje". Daugelis žymių auklėjimo srities specialistų yra pakviesti su paskaitomis; tarp jų ir Belgijos Švietimo Ministeris Harmel.

— **Rytų Vokietijoje** iš universitetų buvo pašalinti visi katalikai profesoriai. Studentai į universitetus priimami tik tada, kai įrodo, kad yra marksistinio nusistatymo. Apie 3000 Rytų Vokietijos studentų yra uždaryta Bautzen koncentracijos stovykloje.

Brooklyno Maironio vardo šeštadieninė mokykla

Į darbą, broliai, vyrs į vyrą!
Šarvuoti mokslu atkakliu,
Paimkim arklą, knygą, lyrą
Ir eisim Lietuvos keliu.
Maironis

Kol gyvenome Vokietijoje, lietuviškose stovyklose, kol galėjome lankyti savo pradžios mokyklas, gimnazijas, tol nejutome nutautėjimo pavojaus. Tik išsibarstę po visą pasaulį matome, kad svetimi vėjai atkakliai skverbiasi į mūsų jaunąsias gretas per svetimą mokyklą, kalbą, aplinką, norėdami užslopinti mumyse tautinę sąmonę, tėvynės meilę... Jau žinome, kad mūsų čia gimę, čia augę kraujo sesės ir broliai vieni žuvo, kiti baigia žūti Lietuvai, nes nepajėgė atsispirti minėtam pavojui. Panašiai galėtų atsitikti su daugeliu mūsų, jei nebūtų laiku imtasi priemonių šiam pavojui pastoti kelią. Turime būti dėkingi mūsų tėvams, mūsų mokytojams lituanistams už pastangas ir pasišventimą, steigiant šeštadienines mokyklas.

Mūsų šeštadieninė mokykla Brooklyne buvo įkurta lietuvių tremtinių 1949 metų rudenį. Pradžioje mokyklą lankė mažas lietuvių tremtinių būrelis. Mokyklos vedėju buvo Dr. Ant. Šerkšnas ir dar dirbo keturi mokytojai: V. Jonuškaitė, M. Putvytė, Br. Kulys ir Č. Grincevičius. Po metų, dr. Šerkšnui pasitraukus, mokyklos vedėju buvo pakviestas Pr. Naujokaitis.

Juo toliau, tuo labiau mokykla tvarkėsi, didėjo. 1950-51 m. metų pabaigoje mokyklą lankė jau 82 mokiniai ir dirbo jau septyni mokytojai. Pasitraukus mokytojui Č. Grincevičiui, pradėjo dėstyti Ant. Bendorius, J. Matulaitienė ir L. Vilkutaitienė. Mokslo metų gale mokiniai gavo išeitojo mokslo pažymėjimus, kurie buvo įteikti iškilmingo akto metu.

Trečiais — 1951-52 m. m. mokyklai vadovauja Ant. Bendorius, Lietuvoje buvęs Pedagoginio Instituto dėstytojas, vienas iš šito instituto organizatorių, bei įvairių Lietuvos gimnazijų mokytojas.

Šiuo metu mokykloje dėsto šie mokytojai: Kun. J. Pakalniškis, Ant. Bendorius, Pr. Naujokaitis, Br. Kulys, A. Dimavičius, J. Matulaitienė, L. Vilkutaitienė, V. Jocienė, M. Liuberskis, vaikų darželio vedėja J. Gerdvilienė, kun. Račkauskas ir prof. S. Sužiedėlis.

Vyriausią mokyklos vadovybę sudaro tėvų komitetas iš penkių asmenų, kuriam šiais metais vadovauja A. Reventas.

Mokykla galutinai susitvarkė: mokiniai turi pažymių knygeles, o mokytojai — klasių dienynus. Šiais metais baigią mokyklą mokiniai gaus Lietuvos gimnazijos lituanistinių dalykų brandos atestatą. 1951 m. pabaigoje mokyklą lankė 203 mokiniai. Didžiausia klasė yra ketvirtoji — 47 mokiniai. Lapkričio mėnesio pradžioje pradėjo veikti vaikų darželis, kurį lanko 20 vaikučių. Tad Brooklyne yra didžiausia visame pasaulyje lietuviška šeštadieninė mokykla. Pamokos vyksta šeštadieniais nuo 9 val. iki 1 val. p. p., Apreiškimo parapijos mokyklos patalpose. Mokykla naudojasi nuoširdžia kun. klebono N. Pakalnio parama.

Šių mokslo metų pradžioje, mūsų šešt. mokykla pavadinta didžiojo Lietuvos dainiaus Maironio vardu. Mūsų mokyklos vedėjo A. Bendoriaus sumanymu, kilo jaunųjų solidarumo sąjūdis, jau žinomas visuomenei Jaunųjų Pagalbos vardu. Šio sąjūdžio tikslas — ugdyti jaunime tautinio solidarumo jausmą, pasireiškiantį teikiama pagalba nelaimės ištiktam lietuviui. Šiam tikslui J. P. nariai moka mažytį solidarumo mokestį (nuo 5 iki 15 centų), kurį surenka klasėse išsirinkti iždininkai. Jie iš savo tarpo išsirenka iždininkų seniūną, kuris surinktus pinigus persiunčia BALF'ui, o per šią įstaigą jie pirmoj eilėj skiriami šelpti nelaimės ištiktiems moksleiviams, pasilikusiems Vokietijoje. Ši jaunųjų solidarumo idėja turėtų apimti visas laisvajame pasaulyje esančias lietuviškas mokyklas. Jaun. pagalbos nariais turėtų būti visi laisvi lietuviai moksleiviai.

Prie mokyklos steigiama lietuviška biblioteka, kuri drauge skiriama ir Lituanistikos Instituto reikalams. Biblioteką pavesta organizuoti mokytojui A. Gimavičiui. Šia proga visa lietuviška visuomenė kviečiama aukoti bei skolinti lietuviškas knygas.

Šiais metais mokykla pirmą kartą iškilmingai minėjo Lietuvos kariuomenės įsteigimo sukaktį. Šia proga Lietuvos Karo Invalidai mokyklai padovanojo tris vyčio paveikslus, o mokykla iš savo pusės pažadėjo paremti mūsų tautos didvyrius — invalidus.

Kiekvienais metais rengiama Kalėdų eglutė su plačia programa. Šių metų Kalėdų eglutės iškilmės buvo sausio 6 dieną. Buvo suvaidinta B. Voveraitės "Raganytė Našlaitėlė", surežisuota dramos aktoriaus K. Vasiliausko. Vaidinimui tautiniai šokiai — baletas paruoštas J. Matulaitienės. Mokyklos choras, vadovaujamas M. Liuberskio, padainavo keletą dainelių. Po to sekė deklamacijos ir Kalėdų Senelio dovanų įteikimas.

Brooklyno šeštadieninės mokyklos mokiniai vaidina.
Foto V. Maželis

Mes, jaunieji brooklyniečiai, lankantieji Maironio šeštadieninę mokyklą, džiaugiamės nors kartą savaitėje turėdami progos klausytis mokytojų pasakojimų apie Lietuvą, apie jos telkšančius ežerus, kvapius pušynus, sraunius nemunus. Lietuvos istorija, literatūra, žadina mumyse to krašto meilę, jo ilgesį. Religijos pamokos stiprina mūsų dvasią. Tautiniai šokiai ir liaudies daina papildo tautosaką. Šeštadieninėje mokykloje mes juntamės esą netik mokslinami, bet kartu auklėjami lietuviškoje dvasioje, ruošiami į didelę sugrįžimo kelionę. Čia mes randame tikrąją lietuvybės užuovėją. Mūsų amžiaus draugės ir draugai, ar tai čia gimę, ar atvykę, kurie dar nepradėjo lankyti šeštadieninių mokyklų, daro didelę skriaudą patys sau ir Lietuvai. Liūdna, kad mūsų mokykla nesidomi čia gimusieji mūsų vienmečiai. Mokykloje turime tik vieną čia gimusią lietuvaitę — Elenutę Boskiūtę.

Maironio šeštadieninės mokyklos auklėtiniai kviečiame visus New Yorko apylinkės jaunuosius lietuvius nedelsiant pradėti lankyti Maironio šešt. mokyklą, kurioje būsite auklėjami lietuviškoje dvasioje.

Irena Banaitytė

— **Scenos veikalo konkursą** paskelbė Vykd. Tarybos Lietuvybės Išlaikymo Tarnyba. Veikalas, 2-3 valandom vaidinti, turi būti skiriamas jaunimui. Veikalo tema — tėvynės meilė. Terminas nustatytas iki 1952 m. kovo 31 d. Laimėjusiems skiriamos piniginės premijos.

— **Lietuvos katalikų laiškas** Šv. Tėvui didele 10,000 laida išleistas vokiečių kalba ir paltinamas Vokietijoje. Leidinį išleido Krikščioniškai Kultūrai Ginti Tarptautinis Komitetas.

— **Tarptautinėje Skautų Sąjūdžių konferencijoje, Salzburge,** Austrijoje, Lietuvos Skautiją atstovavo v. s. V. Šenbergas, kuris įteikė tarptautiniam skautininkų biurui specialų memorandumą, liečiantį Lietuvos ir kitų iš už geležinės uždangos kilusių skautų pripažinimą.

— **Irena Žumbakytė** studijuoja komercinius mokslus Marymounto kolegijoje, New Yorko valstybėje. Pagrindu ji yra paėmusi sekretorinį kursą.

— **Vytautas Vebeliūnas,** buvęs Pasaulio Moksleivių Ateitininkų Sąjungos Centro Valdybos sekretorius, paašuktas į JAV kariuomenę ir šiuo metu atlieka apmokymą marinuose, South Carolinos valstybėje.

— **Algirdas Olšauskas ir Adomas Pupšys** š. m. sausio 22 d., Romos Lietuvių Šv. Kazimiero Kolegijoje atlaikė pirmąsias šv. Mišias ir gavo kunigystės šventimus.

— **Amerikoje pasirodė** Lietuvoje gimusios Hedwig Jakowicz knyga, kuricje autorė angliškai eilėmis aprašo Lietuvą. Pirmasis eilėraštis vadinasi "Diana", kurios vardu pavadinta ir visa knyga. Tarp kitų Lietuvos vaizdų autorė aprašo Palangą, Žemaičių Kalvariją bei lietuvių papročius. Kadangi autorė yra augusi ir brendusi Lietuvoje dar senojo romantizmo metu, todėl ir jos temos bei nuctaikos yra iš mūsų "Aušros" laikotarpio; pvz. rašydama apie Palangą ji tuojau užsimena Kęstučio ir Birutės padavimą, prisimena "didžią senovę" lenkų liaudies dainose ir rūpinasi Lietuvos—Lenkijos priespauda bei vargais. Atvykusi į JAV būdama devyniolikos metų, nepamiršo savo tėvynės ir iš ilgesio ją aprašė. Šiuo metu autorė gyvena Port Arthur, Texas valstybėje.

— **Prie Mirties Jūros** buvo rasti bibliniai rankraščiai, siekią Kristaus laikus. Šiuos rankraščius rado vienoje grotoje belgas kapitonas Lippens, UNO delegacijos Palestinoje narys. Archeologai buvo pasidalinę į dvi nuomones: vieni manė rankraščius esant iš Kristaus laikų, kiti tvirtino, kad jų kilmę negalima esą nukelti toliau kaip į viduramžius. Dabar Čikagos universiteto radijochemikas Willard Libby atliko tyrinėjimus ir įrodė, kad rankraščiai yra 1917 metų senumo. Taigi, jie būtų parašyti 34 mūsų eros metais.

— **Vatikane** šv. Petro Bazilikoje po Šv. Petro konfesijų altoriumi nuo 1940 iki 1949 m. buvo vykdomi tyrinėjimai. Jų tikslas buvo nustatyti ar tikrai, kaip padavimai sako, šv. Petras yra palaidotas toje vietoje. Moksliniai tyrinėjimai tai patvirtino, kad šv. Petras buvo palaidotas ten, kur dabar yra Bazilikos konfesijos altorius.

— **Tito paleido** iš kalėjimo Zagrebo arkivyskupą Stepinac. Jam neleidžiama grįžti prie savo pareigų. Šiuo metu jis patalpintas vienoje kaimo klebonijoje.

— **New Yorko kardinolas** Spellmanas Kalėdas praleido Korėjoje tarp Jungtinių Tautų karių, kuriems atlaikė pamaldas.

— **Prancūzijoje** artimiausiu laiku **bus pradėta** gaminti nauja filma apie žinomą protestantizmo kūrėją Martyną Liuterį. Filma, kaip pareiškė jos iniciatorius prancūzas Delaney, neturi tikslc patiekti Liuterio gyvenimo; ji pirmoje vietoje praskleis jo sąžinės susiformavimą. Pabrėžiama, kad filmos statytojas nors pats yra protestantas, medžiagą ima ne tik iš protestantų istorikų, bet ir iš katalikų.

Ar žinai, kad...

...Nepal'i'o karalius Gyauendra neseniai vedė, būdamas tik 3-jų metų amžiaus. Mat, jo krašto papročiai draudžia nevedusiam užsidėti karaliaus vainiką.

...Singkiang'e, Kinijoje, Girgizų tautelės moterys nešioja raiščius ant žandų, tuo pagerbdamos ir prisimindamos savo mylimą karalienę Tamar, kuri prieš 350 metus kentėjo nuo didelių danties skausmų.

...Ghruto (Belgijoje) katedros garsiam Van Eyrick paveikslui atnaujinti pavartotas 4000 m. senumo receptas, paimtas iš Egipto faraonų kapų.

...amerikonas Richard Joel Russell, žymus klimatinių apraiškų tyrinėtojas, sako, kad, pakėlus žemės temperatūrą 2 laipsniais (Farenheit'o), visi poliariniai ledai ištirptų.

...prieš keletą šimtmečių du jauni vedę žmonės, turėdami daugiau kaip po 10 rankos pirštų, įkūrė Cerveva de Buitrago bendruomenę Ispanijoje. Neilgai trukus, prie jų prisijungė daugiau bendro likimo draugų, ir nuo to laiko tai bendruomenei galėjo priklausyti tik turintieji daugiau kaip 11 pirštų. Ir šiandien beveik kiekvienas iš 300 to kaimo gyventojų turi nuo 6—9 pirštų ant vienos ar ant abiejų rankų.

...praėjusiais metais iš Vokietijos į Ameriką atvyko Jacob Kocken, turįs apie 2,70 m. aukščio.

Keisčiausi įstatymai JAV. draudžia:

Madisono Forte, Iowa — viduryje gatvės žaisti kortomis.
Louisianoje — bankų plėšikams šaudyti į tarnautojus iš vandens revolverių.
Meksikoje, Montana — moterims megzti teismo salėje.
Memphis, Tennessee — snaudžiant valdyti automobilį.
Louisville, Kentucky — kates gatve vesti be virvelės.
Springfield, Mass. — gaisrininkams pardavinėti kilimus.
San Benito, Texas — bitėms būti miesto ribose ilgiau kaip 1 val.
Roderfield, Virginia — visiems, išskyrus kūdikius, važiuoti vaikų vežimėliu.
Middletown, Conn. — miegoti grioviuose šalia gatvės.
Arkansase — klaidingai ištarti žodį "Arkansas".
North Dakota — gulti į lovą su batais.
Detroit, Mich. — užmigti vonioje.
Duluth, Minn. — kepyklje palikti savo arklį.
Los Angeles — spirti savo artimo automobilį.
St. Louis, Mo. — bėgti pieną išnešiojantiems tarnautojams.
Salt Lake City, Utah — arkliams gerti iš viešųjų fontanų.
New York City — rūkyti pypkę viešame parke.
Bayonne, N. J. — virš miesto skristi balandžiams, neturintiems leidimo.
Fort Worth, Texas — garsiai juoktis teatre.

PLAČIAME PASAULYJE

New Yorkas, N. Y.

"ATEITIES" BIČIULIŲ POBŪVIS

Baigiant jubiliejinius "Ateities" metus, redakcijos iniciatyva, gruodžio 29 d. New Yorke buvo suruoštas "Ateities" bendradarbių ir bičiulių pobūvis. Jaukioje New Yorko ateitininkų ramovėje susirinko nemažas bičiulių būrys iš artimesnių ir tolimesnių vietovių. Buvo galima matyti nuolatinius "Ateities" bendradarbius: Pr. Naujokaitį, L. Dambriūną, N. Mazalaitę, S. Sužiedėlį, A. Bendorių, buvusius redakcijos narius ir visą eilę jaunesniųjų bendradarbių. Iš Bostono buvo atvykęs Antanas Sužiedėlis, o iš Clevelando A. Barzdukas. Svečių tarpe buvo ir Tėvų Pranciškonų Vienuolyno Brocklyne viršininkas T. V. Gidžiūnas, "Darbininko" administratorius T. P. Gedgaudas, Sendraugių S-gos pirm. J. Laučka, spaustuvės, kurioje spausdinama "Ateitis", vedėjas p. Kapočius ir daug kitų.

Įdomią programą atliko pats "Ateities" redakcinis kolektyvas. Buvo verčiami 40 metų "Ateities" žurnalo tomai — nuo paties pirmojo numerio iki šių metų paskutiniojo — ir įdomiausi gabalėliai paskaitomi svečiams. Tai buvo graži kelionė į praeitį, kurioje daugelis ten dalyvavusių, šiuo metu didelių rašytojų ar mokslo vyrų, atpažino save prieš daugelį metų parašiusius pirmuosius eilėraščius ar apsakymėlius.

Naujų Metų sutikimas

Šiemet New Yorko ateitininkai sutiko naujuosius metus gražiai išpuoštoje ateitininkų ramovėje. Buvo susirinkę per du išmtai ateitininkų ir artimųjų bičiulių. Dar senuosiuose metuose prasidėjo gražiai paruošta programa: solistė A. Skarulytė, skersvėjininkai — K. Ambrozaitis ir A. Pocius. Programą pravedė Paulius Jurkus. Metams besibaigiant kalbą pasakė prof. Kazys Pakštas. Buvo sugiedota "Ilgiausių metų" ir Tautos Himnas, po to visi dalyviai nuėjo į ten pat esančią bažnyčią, kur po palaiminimo Šv. Sakramentu buvo sugiedotas Ateitininkų Himnas. Sugrįžus į salę, prasidėjo sveikinimai, dainos ir šokiai.

Moksleiviai ateitininkai.

Gruodžio 28 d. New Yorko moksleiviai at-kai turėjo metinį kuopos susirinkimą. Buvo renkama Amerikos MAS Valdyba ir vietinės kuopos nauja valdyba. Kun. V. Dabušis skaitė paskaitą apie moksleivio tvirtumą savo pareigose. Į naująją kuopos valdybą išrinkti: Banaitytė, Babarskaitė, Adomaitis, Bobelis ir Botyrius. Žadama pagyvinti veiklą.

East St. Louis, Ill.

Š. m. lapkričio mėn. 25 d. įvyko "Šv. Kazimiero" vardo ateitininkų kuopos šventė, kurios metu buvo pašventinta kuopos vėliava. Vėliavos krikšto tėvais sutiko būti p. Petrikienė ir p. Čerškus.

Antroje šventės dalyje, iškilmingo akto metu, kuopos nariai davė ateitininkiškus pasižadėjimus. Vyresniaisiais ateitininkais tapo Vita Čerškutė, Algis Macionis, Jonas Kučiauskas ir Rimas Petrikas; jaunesniaisiais — Aldona Sakalauskaitė, Aldona Mogenytė, Veronika Stančiūtė ir Zigmas Kučiauskas. Po susirinkimo įvykusioje meninėje dalyje vietinės kuopos pajėgos pasirodė su montažu, tautiniais šokiais, piano sclo ir melodeklamacija. Dienos įvykiai buvo užbaigti jaukia arbatėle.

Diepholcas, Vokietija

Vasario 16 gimnazijos ateitininkų kuopa, išlydėjusi į užjūrį savo pirmininkę L. Mikalkevičiūtę, sekančiame susirinkime išsirinko naują valdybą, kuri pareigomis pasiskirstė šitaip: pirm. B. Janušaitytė, vicepirm. A. Jasaitis, sekr. V. Kaminskaitė ir vald. nariai — T. Sakalauskaitė ir D. Sėdaitytė.

Naujoji kuopos valdyba surengė porą svarbių minėjimų: Kristaus Karaliaus šventės ir Mindaugo Krikšto. Kristaus Karaliaus šventės proga A. Jasaitis perskaitė At-kų Fed. Vyr. Valdybos atsišaukimą: "Pasiruoškime Lietuvą grąžinti Kristui", V. Kaminskaitė gražiai paskaitė tai dienai skirtą referatą: "Kristus Karalius ir jaunimas", o Teišerskaitė sklandžiai padeklamavo Maironio eilėraštį "Giesmė Kristui Karaliui". Be to, D. Sėdaitytė patiekė keletą reikšmingų minčių apie tarnybos Kristui prasmę.

Lapkričio mėn. viduryje įvyko 700 metų nuo Mindaugo Krikšto ir 25 metų nuo Lietuvos Bažnytinės Provincijos įsteigimo sukakties paminėjimas. Ta proga turiningų minčių patiekė gimnazijos mokytojas Dr. J. Sakalauskas, pažadėdamas palaikyti su kuopa tamprų ryšį. Jubiliejui skirtą referatą: "Mindaugo Krikštas ir Lietuva" vaizdžiai paskaitė V. Birieta.

Gruodžio mėn. pradžioje įvykusį susirinkimą sumaniai pravedė jauniausia amžiumi kuopos narė M. Auderytė, sekretoriavo L. Kazirskytė.

Diepholzo lietuvių Vasario 16 Gimnazijos moksleivių choras su dirigentu muz. mokytoju p. K. Motgabiu.

V. Kaminskaitė padarė pranešimą iš kelionės įspūdžių Liurdan, išsamiai nupasakodama svarbesnius kelionės momentus. Ta pačia proga kuopos globėjas papasakojo apie Š. Italiją, ir parodė keletą vaizdų apie daug žalos padariusį Po upės potvynį. Po to visiems kuopos nariams buvo išdalinta nauja "Ateitis", kurios visi nekantriai laukia ir uoliai skaito.

Mūsų kuopa nuoširdžiai dėkoja visiems geradariams ir rėmėjams, kurie savo aukomis stiprina mūsų veiklą ir pasiryžimus.

Prancūzija

Pax Romana suvažiavimai. Liepos mėn. 22—29 d. d. Reimse įvykusiame Pax Romana interfederaliniame suvažiavime ateitininkus atstovavo Paryžiaus "Ateities" Draugovės valdybos narys J. Puškorius. Gi Pax Romana tarptautiniame universitetinio išsilavinimo moterų suvažiavime, kuris įvyko rugpiūčio mėn. 5—11 d. d. Paryžiuje, lietuvaites atstovavo ateitininkės Dr. N. Bražėnaitė ir B. Šlepetytė-Venskuvienė.

Minėjo ateitininkijos 40 metų sukaktį. Paryžiaus "Ateities" draugovė lapkričio mėn. 1 d. pravedė iškilmingą sukakties minėjimą. Lietuvių Bažnyčioje buvo iškląusytos pamaldos, kurių metu ateitininkai bendrai priėjo prie šv. Komunijos. Po pietų Lietuvių Katalikų Misijos patalpose įvyko aktas-minėjimas, kurį atidarė draugovės pirmininkė B. Šlepetytė-Venskuvienė. Min. E. Turauskas paskaitė progai pritaikytą paskaitą. Kalbėjo Lietuvos atstovas Prancūzijai Dr. S. Bačkis, p. p. Galdikienė, O. Bačkienė ir Dvasios Vadas Tėvas K. Pečkys, S. J.

Po minėjimo įvykusių kuklių vaišių metu jaukioje ateitininkiškoje nuotaikoje praleista keletas valandų.

Prisiminti mirusieji ateitininkai. Lapkričio mėn. 24 d. Paryžiaus "Ateities" draugovė dalyvavo pamaldose už mirusius ateitininkus. Šv. Mišias atlaikė Dvasios Vadas Tėvas K. Pečkys, S. J.

Baltimore, Md.

Baltimorės ateitininkiškosios veiklos balansas. Baltimorės ateitininkai veikia, susiskirstę į moksleivių, studentų ir sendraugių būrelius. Sendraugių ir studentų susirinkimai, kurie įvyksta kartą mėnesyje, paįvairinami paskaitomis-referatais ir menine programa. Temos referatams parenkamos iš šių dienų aktualijų, pavyzdžiui kun. P. Patlabos paskaita apie masonus ir jų veikimą, ir stud. J. Dėdino — gerus ir blogus amerikonizmo bruožus.

Šių metų vasarą 11 moksleivių ateitininkų buvo pasiųsti į Marijanapolio stovyklą ir keletas atstovų į Rochesterio suvažiavimą; surengta puiki iškyla pajūryje su įdomia jaunųjų ateitininkų programa ir Popiežiaus Leono XIII enciklikų skaitymu; padaryta ekskursija į Washingtoną, kur apžiūrėta žymesnės meno šventovės.

Netolimoje praeityje buvo surengtas Mindaugo ir Lietuvos Krikšto 700 metų sukakties minėjimas — akademija visai Baltimorės visuomenei. Paskaitą skaitė prof. S. Sužiedėlis, meninę programą išpildė styginis trio. Buvo aplankyti ir Philadelphijos ateitininkai jųjų šventėje. Atsisveikinta su trimis kuopos nariais— V. Eringiu ir J. Gailevičium, išvykusiais į kariuomenę, ir D. Vieraitytė, išvažiavusia studijuoti.

V. B.

ROCHESTERIS

Rochesterio moksleiviai ateitininkai gruodžio 16 d. buvo suruošę adventinio susikaupimo dieną. Šv. Jurgio parapijos bažnyčioje visi moksleiviai, taip pat ir sendraugiai ateitininkai, priėmė Šv. Komuniją. Tuoj po pamaldų nariams ir svečiams parapijos svetainėje buvo paruošti bendri pusryčiai, kurių metu moksl. at-kai išpildė meninę programą. Kuopos pirmininkas V. Babušis iškėlė advento prasmę šių laikų žmonijoje. E. Gerdauskaitė paskaitė savo kūrybos dalykėlį "Klajūną", kuriame ji tolimą ir vėl sugrįžimą prie Dievo. Adventinės nuotaikos eilėraščius deklamavo K. Stankaitytė, A. Balčiūnaitė, L. Makauskaitė, J. Poškutė. Sendraugių vardu kalbėjo Dr. V. Levičius, suteikdamas nariams daug drąsinančių minčių.

Iki šiol gana silpnai veikusi Rochesterio moksleivių at-kų kuopa paskutiniu laiku sustiprėjo. Dideli nuopelnai tenka kuopos globėjai S. Vedeckaitei, suorganizavusiai skaitlingą mergaičių at-kių būrelį.

V. B.

Cleveland, Ohio

Mindaugo krikšto minėjimas. Lapkričio 25 d. Clevelando ateitininkai, sutelkę visas Clevelando kultūrines pajėgas, paminėjo Lietuvos karaliaus Mindaugo 700 metų krikšto sukaktį. Minėjimas pradėtas pamaldomis šv. Jono katedroje. Tuoj po pamaldų šv. Jono kolegijos salėje įvyko iškilminga akademija. Pagrindinis kalbėtojas dr. A. Kučas, Scrantono universiteto profesorius, savo įdomioj ir publikos su atsidėjimu išklausytoj paskaitoj iškėlė Mindaugo žingsnio krikščionybėn motyvus ir svarbumą. Šis žingsnis ne tik apsaugojo Lietuvą nuo užpuolikų, kurie, krikščionybės nešėjų vardu prisidengę, norėjo ją pavergti, bet kartu ir įjungė į krikščioniškosios vakarų kultūros tautų eiles. Taigi ši sukaktis mums yra svarbi ir reikšminga, nes kartu ji mini ir Lietuvos apsisprendimo už Vakarus sukaktį.

Meninėje dalyje pasirodė operos solistai J. Krikštolaitytė ir J. Kazėnas, davę momentui pritaikytos muzikos koncertą. Lietuvių poetų Maironio ir Brazdžionio kūrinius deklamavo I. Gatautis ir J. Stempužis. Minėjimas baigtas Tautos Himnu.

Įsteigtas mergaičių būrelis. Moksleivių at-kų Maironio kuopoje padaugėjus narių, didesniam darbo našumui pasiekti kuopa padalinta. Mergaičių būrelio steigiamasis susirinkimas įvyko spalio mėn. 23 d. Būrelio pirmininke išrinkta Aušra Barzdukaitė, padėjėja — Elvyra Šikšniūtė. Antrame būrelio susirinkime, įvykusiame lapkričio 25 d., aptartos ateities veikimo gairės. Žodį tarė būrelio globėja J. Damušienė. Mergaitės atliko ir trumpą savybės programą. Reikia tikėtis, kad, pasiskirsčius būreliais, kuopos veikimas pagyvės ir taip pat daug vaisingiau bus išeitos darbo programos.

Kuopos susirinkimas. Visuotinis moksleivių kuopos susirinkimas įvyko lapkričio 1 d. Jo metu pravestos iškalbos pratybos, kuriose neblogai pasirodė G. Barzdukas ir R. Laniauskas. Džiugu, kad ir patys jaunieji kuopos nariai šį kartą nebuvo tik abejingais klausytojais, bet aktyviai įsijungė į susirinkimo programą, dalyvaudami diskusijose. Meninėje dalyje E. Žilionis pagrojo trejetą dalykėlių akordeonu. Daug, kaip ir visada, tartasi einamaisiais klausimais.

Susiorganizavo tautinių šokių grupė. Moksleivių ir studentų iniciatyva ateitininkų tarpe suorganizuota tautinių šokių grupė. Instruktorius V. Aukštuolis. Gaila tik, kad mūsų jaunimui jau visai svetimas pareigos jausmas, ir repeticijos lankomos labai nereguliariai ir su pavėlavimais. Tai skaudu tiek organizatoriams, tiek kitiems šokėjams, kurie tikrai pasiryžę ką nors pasiekti. Šokiams groja A. Bielskus.

A. B.

Padėka

Vasario 16 Gimnazijos Diepholce moksleivių ateitininkų kuopa reiškia nuoširdžiausią padėką sekantiems vienetams ir asmenims:

1. "Ateities" redakcijai ir administracijai už gražiai leidžiamą ir nemokamai siunčiamą "Ateitį".
2. Moksl. ateitininkams, stovyklavusiems prie Chicagos, už 14 dolerių (68 DM. 20 Pf.) auką, atsiųstą per p. Pr. Grušauską.
3. Aloyzui Puidai, gyv. Kanadoje, už dvi vertingas knygas: "Partizanai už geležinės uždangos" ir "Dulkės raudonam saulėlydy'.
4. Brocktono moksl. at-kų kuopai, A. Barzdukui — Cleveland, A. Diljonui — Baltimore, ir D. Valančiui — Chicago už siuntinius.

Visiems vienminčiams ir rėmėjams mūsų kuopa linki laimingų Naujų Metų!

IŠRINKTA JAV MAS CENTRO VALDYBA

Amerikos moksleiviai ateitininkai korespondenciniu būdu išsirinko naują JAV MAS Centro Valdybą. Paskutinėmis žiniomis, gautomis iš rinkiminės komisijos, naujoji valdyba bus Čikagoje. Balsų dauguma išrinkti šie Čikagos sąrašo asmenys: A. Viliušis, J. Laurušonis, S. Krutulis, D. Jonikaitė ir R. Širmulytė.

Į Revizijos Komisiją išrinkti Brocktono sąrašo kandidatai: K. Keblinskas, A. Sužiedėlis ir Z. Zarankaitė.

Visos moksleivių kuopos artimiausiu laiku bus painformuotos tiesioginiai apie naujos JAV MAS C. V-bos sudarymą.

MALONUS ATEITIES SKAITYTOJAU!

Pakilusios popieriaus kainos ir padidėjusios kitos išlaidos privertė ateinantiems metams truputį pakelti prenumeratą. 1952 metais "Ateities" prenumerata JA Valstybėse ir Kanadoje — $4.00, kitur užsieniuose paliekama ta pati — $3.00. Neatidėliok rytojui ir tuoj pat pratęsk prenumeratą.

Dėkojame visiems sveikinusiems "Ateities" redakciją ir administraciją Šv. Kalėdų ir N. Metų proga. Jūsų linkėjimai drąsina mus tvirčiau ir ištvermingiau skleisti "Ateities" puslapiuose šviesą, meilę bei tikėjimą šviesesniu rytojumi.

Redakcija ir Administcacija

Atsilyginkime!

Yra tokių skaitytojų, kurie neatsiteisę už praėjusius metus. Norime atkreipti dėmesį, nes tai apsunkina žurnalo ūkinę padėtį ir neleidžia žurnalui tobulėti. Todėl administracija maloniai primena ir prašo visus dar skolų turinčius "Ateities" skaitytojus kuogreičiausiai atsiteisti. Tie patys prašymai taikomi ir neatsilyginusiems platintojams.

Adresai

Pakeitę gyvenamąją vietą, tuoj pat praneškite tai administracijai, kad "Ateitis" neklaidžiotų ir, Jūsų nepasiekusi, negrįžtų atgal. Kreipkitės tuoj pat į administraciją, jei dėl įvairių priežasčių negaunate žurnalo.

Laiškai

Ant siunčiamų "Ateičiai" laiškų maloniai prašome pažymėti, kam laiškas skiriamas — administracijai ar redakcijai.

Spaudos atstovai

Visos ateitininkų kuopos, kurios dar neturi paskyrusios spaudos reikalams atstovo ir nepranešusios "Ateities" administracijai tokio asmens pavardės ir adreso, prašomos kuo skubiausiai tai padaryti. Tuo reikalu visos kuopos turėjo gauti atskirą mūsų aplinkraštį.

Administracija

SKAITYKITE IR PLATINKITE LIETUVIŠKĄ SPAUDĄ

DRAUGĄ —

geriausiai informuotą lietuvišką dienraštį. Jis turi savo korespondentus daugelyje pasaulio kraštų, politikos centruose. Plačiai informuoja apie pasaulio lietuvių gyvenimą. PRENUMERATA: Chicagoje ir Cicero metams — $9.00, pusei metų — $5.00; kitur JAV ir Kanadoje: metams — $8.00, pusei metų — $4.50; užsienyje: — metams $11.00, pusei metų — $5.50.

Užsakymus ir pinigus siųskite:

DRAUGAS, 2334 So. Oakley Ave.,
Chicago 8, Ill.

DARBININKĄ —

plačiausiai skaitomą Amerikoje laikraštį. Išeina du kartus savaitėje. Rašo visuomeninio gyvenimo, politikos, religijos, mokslo, meno bei lietuvybės klausimais. PRENUMERATA: Brooklyne metams — $5.50; JAV ir Kanadoje — $5.00, užsienyje — $5.50, pusmečiui — $3.00.

Užsakymus ir pinigus siųskite:

DARBININKAS: 680 Bushwick Ave.,
Brooklyn 21, N. Y.

AIDUS —

kultūros mėnesinį žurnalą. Jis sutelkė rimčiausias lietuvių mokslo ir meno pajėgas, savo puslapiuose puoselėja mokslo, meno, religijos ir visuomeninio gyvenimo klausimus. PRENUMERATA: JAV ir P. Amerikoje metams — $5.00; Kanadoje — 5.50, kituose kraštuose — $6.00.

Administracijos adresas:

AIDAI, Kennebunk Port, Maine.

"ATEITIES" PLATINIMO VAJUS iki vasario 15 d.

NEMOKAMA "ATEITIES" PRENUMERATA duodama visiems surinkusiems 10 naujų prenumeratų arba gavusiems 5 naujas ar atnaujintas garbės prenumeratas.

PENKIOS DOVANOS VERTINGOMIS KNYGOMIS teks penkiems daugiausia naujų prenumeratų surinkusiems platintojams. Skiriama šios knygos: 1. Lietuvių poezijos antologija, 2. Augustino "Lietuvos vaizdų albumas", 3. St. Ylos "Žmonės ir žvėrys", 4. Poezijos antologija "Žemė", 5. A. Barono "Žvaigždės ir vėjai".

Platintojai, kurie norėtų gauti platinimo knygučių ir prenumeratos lapų, prašomi atviruku kreiptis į administraciją, ir visa bus skubiai Tamstoms prisiųsta.

PRIMENAME, KAD

"Ateities" metinė prenumerata 1952 metams yra:

J. A. Valstybėse ir Kanadoje — $4.00,
kitur užsienyje — $3.00,
garbės prenumerata visur — $10.000.

ALp(LKA)1786
1952, Nr.1

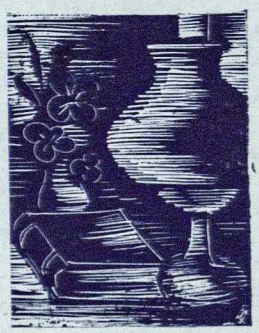

90.725.175